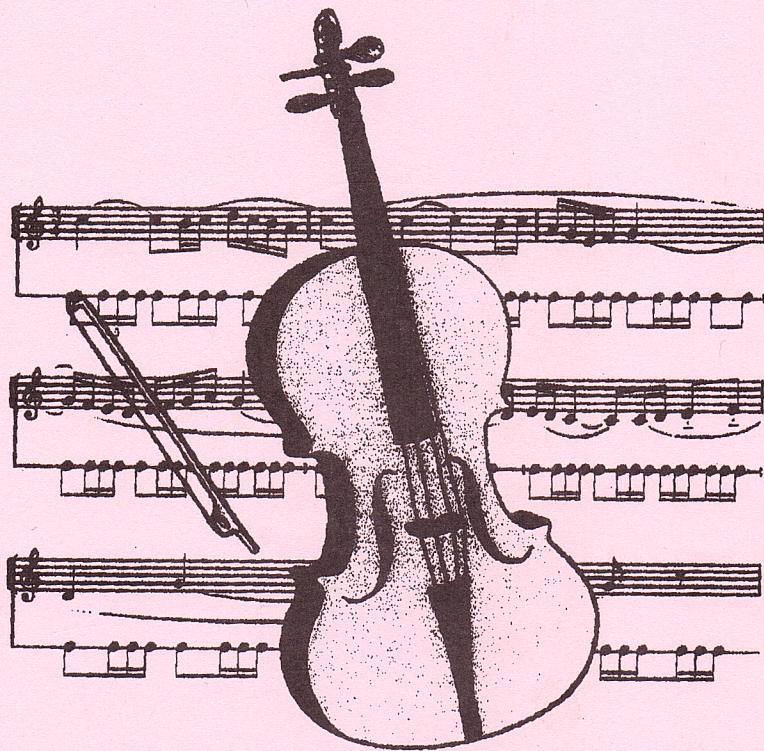

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על החינוך המוסיקלי

אָמֹר שְׁלֵמָה

חֲלַק ב'

תוכנית יהודית לחינוך המוסיקלי בחמ"ד

משרד החינוך
מנהל החינוך הדתי
הפיקוח על החינוך המוסיקלי

מוזמור לשיר חלק ב'

קובץ של שירי תפילה, מסורת, פיותם וחגים
תובנית יהודית לחינוך המוסיקלי, בחמ"ד

עופר טוריאל - מפמייר מוסיקה
איילה רייןברט - מפקחת ארצית למוסיקה בחמ"ד
רונית יעקובי - מדריכה ארצית
לאה אולשר - מלחינה ומשוררת

מהדורה ניסויית תשס"א - 2001

ניתן להציג את הקלטות עם השירים והמנגינות
אצל הגבי לאה אולשר בטלפון:
052-786661, 08-8559579

תוטן עניינים

4	פתיחה
5	הוראות השימוש בחוברת
6	"אדון עולם"
11	"שאלה של התחלתה"
14	"אדון הסליחות"
18	"בראש השנה"
24	"תורה אוריה"
27	"מעוז צור"
31	"מעוז צור"
34	"מעוז צור"
37	"נדליק נרות"
41	"עבדים היינו"
44	"מזרה ישראל"
48	"ואור על פי כן"
52	"ירושלים קול מלאך"
56	"זיווחוקם"
62	"אני מאמין"

"מְזֻמָּר שִׁיר" חלק ב'

תוכנית ייחודית לחינוך המוסיקלי בחמ"ד

"מְזֻמָּר שִׁיר" חלק ב' היא תוכנית ייחודית בחינוך המוסיקלי אשר נכתבה במילוי
עבור בתיה הספר בחמ"ד. בחוברת זו מוגש קובץ של שירי תפילה, מסורת, פוטרים
וחגיגים, ישן לצד חדש המומלצים ללימוד בספר בשיעורי המוסיקה ובכלל.

מן הרואו שכל התלמידים בבתי הספר הממלכתיים-דתיים, ובאחרים, יכירו את
השירים שבתוכנית "מְזֻמָּר שִׁיר", ובאמצעותם יחוקו ויפנים את האמונה בקב"ה.

שירים אלה יהוו חלק בלתי נפרד מן הרפרטואר בחינוך המוסיקלי, דרכו ילמדו
התלמידים את שפת המוסיקה, מרכיביה והשלכותיה בשירה, בתנועה ובגינה על פי
גישה "מוסיכף", המשלבת גישות רבות בצורה ייחודית אשר מוכיחה את עצמה
בכל בתיה הספר בה היא מיושמת.

גישה "מוסיכף" כשמה כן היא, חינוך מוסיקלי חוויתי, חדש הנהה וחוזות יצירה.
אחת ממטרותיה החשובות ביותר של גישת "מוסיכף" היא להביא לאיזון מלא בין
כל היסודות של המוסיקה תוך שילוב שיויוני בין יסודות אלה ובתוכם גינה,
זמרה, האונה פעילה ויצירותיות.

התוכנית "מְזֻמָּר שִׁיר" המובאת כאן מושתת על היסודות המוסיקליים של גישת
"מוסיכף" והכוונה היא שהשימוש בה יעשה הן על ידי המורה למוסיקה והן על ידי
המורה הכלכלת, תוך שיתוף פעולה פורה ומפרה בניהן.

בהצלחה, בהנאה ובכיף לכלם!

איילה רייןברט
מפקחת ארצית על החינוך המוסיקלי
בחמ"ד

הוראות השימוש בחוברת

חוברת זו מיועדת לה למורים למוזיקה והן למורים כוללים. השימוש בחוברת יעשה ברמות מקצועיות שונות בהתאם למטרות שונות כמו שיעור, טקס וכדי ובהתאם לרמת הידע של התלמידים שכבת הגיל, והאמצעים הטכנולוגיים והלוגיסטיים העומדים לרשות המורה במוסד החינוכי.

סדר השירים ומגוון הפעולות המוצעות בחוברת אינם מחייב והוא ניתן לשינוי בהתאם למטרות ולמשימות להן מייעדים כל שיר ושיר.

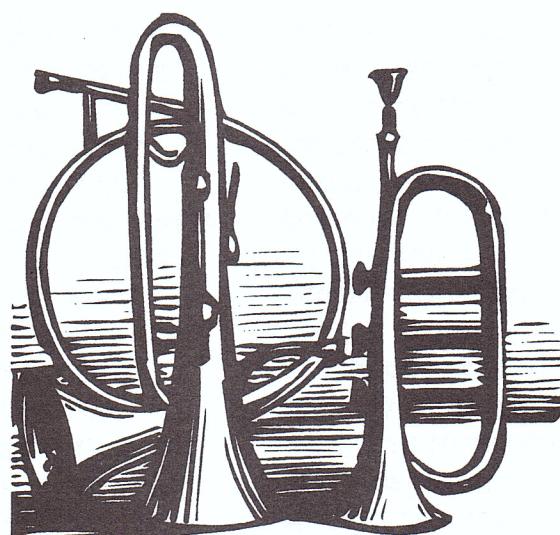
הפעולות המבאות בחוברת זו הן בבחינת הצעות בלבד. הרעיוןנות המובאים בה מהווים פתח למגוון עשיר של פעוליות נוספות אשר המורים והתלמידים, אחד, יכולים לפתח ולהציג.

מומלץ מאוד לנצל את העקרונות ואת הפעולות המוצעים בחוברת גם בשירים שאינם כוללים בחוברת ושיש עניין ללמידה או לעסוק בהם בצורה זו או אחרת.

החוורת מיועדת לתלמידים בגילאים שונים, ניתן לישמה בהתאם לرمות העשייה המתאפשרות בכל גיל וגיל.

מורים המעוניינים להשתלם או להרחיב את ידיעותיהם לגביות "מוסיכף" ברמות בסיסיות ובשלבים הדרגתיים של העבודה החינוכית (גילאי גו, א' ו- ב') ייפנו לערצת הדריכה "מוסיקל".

בחוברת זו נרשמו הסברים לMONOGRAMS המוזכרים בה. הסברים מקיפים ומעמיקים יותר, בניסוח פשוט ומובן לכל, ניתן למצוא במלון "מוסיקל".

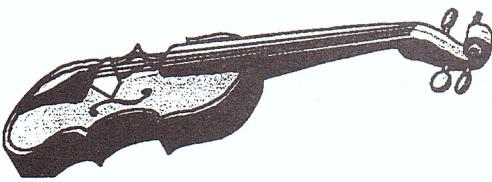

אדון עולם

לפי נוסח היהודי ג'רבה

batrem cel yizor nbra:
azi mal'ch shmo nbra:
lebdoo imloch noraa:
vovei yehya batparya:
lehashshilo lechavira:
lakel chomer v'lakel zora:
vlo ha'oz v'hameshera:
beli shnui v'hetmura:
gadol chach v'gavora:
zcor chabli b'iyom zra:
mantz cosi b'iyom akra:
vovei zofa v'heva azra:
be'ut ai'son v'au'ira:
adon li v'la'ir'a:
meshichano yishlach m'hara:
amen amen sh'm ha'noraa:

eadon olam ash'er mel'ch
le'et ne'sha b'chafzo cel
v'achari cablota h'cel
v'heva h'ya v'heva hu
v'heva achad v'ain shni
v'heva r'ashon v'heva a'haron
beli r'ashit beli t'khlita
beli ur'ch beli dimyon
beli chibbor beli pr'oz
v'heva el'i v'hevi go'ali
v'heva nasi v'menossi
v'heva rof'a v'heva merfa
b'yado afek'id rochi
v'um rochi goyiti
b'mikdoso tagel nefshi
v'az n'shir b'beit k'dshi

מאפייני השיר:

* שיר זה מושתת על הנוסח העתיק של שירות תהילים, כפי שהווער בפי יהוי ד'ربה, שנוהג לכנות צורה זו של שירה בשם "פסאלמודיה" (פסאלה – Psalm – הוא המונח האנגלית למזמור ולתהילים)

ן/oriba הווה אי הממוקם בזווית מזוחה תוניניס. בתקופות קדומות שימש האי כמרכז מסחרי פנקי חשוב ביותר. על פי המסורת היהודית במקום ההתיישבות היהודית במקומות ושם הגויסים שהיהודים הראשונים הגיעו לשם עוד בתקופת שלטונו של המלך שלמה ושם נקימו את "הרובע הגדול". מסופר על משפחה של בניים, אשר נטו מירוחלים, בשנת 70 לספה"נ תוך שם נושאים עמים את אחד משעריו המקדש אל האי ו/oriba. יש המאמינים ששער זה נמצא בית הכנסת הנקרא "יוצא הדופן" (אל ג/oriba) הממוקם ב"רוּבָה הקטן", שבמרכזו האי.

מרבית האוכלוסייה היהודית הייתה של כהנים, ולא כל לוויים. יש המאמינים שהלוויים כוללו על ידי עוזרא כאשר מיאנו להיענות לבקשתו לשוחח לוויים לישראל (ואה עזרא ח', ט"ז) וכולם מתו. תלמידות היהודים באי ו/oriba כוללים שלוש פורעניות גדולות נגדם: במאה ה- 12 תחת שליטון האלמוהדים, בשנת 1519 תחת השלטון הספרדי ובשנת 1943 תחת השלטון הנאצי. במאות ה- 19 וה- 20 סייפקו יסיבות יהדות ג'רבה לבנים וסופרים רבים לקהילות שבצעפון אפריקה. בשנת 1946 התגוררו בג'רבה כרבע ל- 5000 יהודיםอลם תלוקם הגדל עליה לישראל (חלקים מתגורר במושבאות).

* השיר מתחולק לשני חלקים סימטריים שכל אחד מהם מתחולק לשני פסוקים סימטריים גם הם.

* החלק הראשון מסתאים בתיחסות מתח (שאלה) על הצליל "לה" שהוא צליל "הડומיננטה" (הצליל החמיישי של הסולם, הנחשב חשוב ביותר אחריו צליל היסוד ומושך אליו).

* החלק השני כמעט זהה לחלק הראשון מלבד שימוש צליילו האחוריים, המביאים לפתרון המתח בצורת "תשובה" המסתורית בצליל היסוד "רה".

* מנעד הפסוק הראשון (בשני החלקים, כמובן, כיון שהם זחים בחלק זה של השיר) צר מאד ומקיף שלושה צליילים בלבד (סול-לה-סי במול המהווים מנעד של טרצה קטנה), ומקרה תחושה של דיבור או מלמול המunter את הצליל "לה" שני צדיונו. סגנון זה של שירה, המזכיר דיבור, נקרא "רצ'יטטיב".

* מעניין שכל החלק הראשון בנוי על מהלך מתמשך המקשט את הצליל "לה", בפסוק הראשון באופן צפוף ואילו בשני באופן רחב יותר. למרות זאת באמצעות החלק יש עצירה על הצליל "סול", היוצר מתח גובר. עצירה זו מופיעה שתי פעמים במהלך שני המשפטים המוסיקליים (תיבות 4 ו- 6 בשני החלקים).

* המלודיה תואמת את מבנה הטכסט והיא בנויה משני משפטים מוסיקליים
המתחלקים לשניים:

טרם כל יציר נברא

משפט מוסיקלי ראשון:
אדון עולם אשר מלך

ازיז מלך שמו נקרא

משפט מוסיקלי שני:
עת העשנה בחפצו כל

* חשוב לזכור שמשפט מוסיקלי כולל שני משפטיים מיולילים כרגיל (שאלת ותשובות).

* השיר גודש ב"נוימות" של שניים או שלושה צלילים.

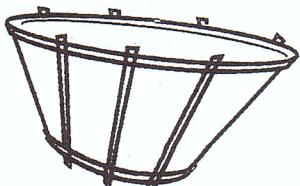
* בקשר בין מלה וצליל נהוג להבחין בין שלוש אפשרויות של התאמת צלילים להברות:

1. מצב "סילבי" שבו על כל הברה יש צליל אחד (כמו בתיבה הראשונה של השיר).
2. מצב "נוימטי" שבו על כל הברה יש שני צלילים (כמו בתיבות 3, 5 ו-7 בכל משפט מוסיקלי) או שלושה צלילים (כמו בתיבה השנייה של כל אחד מושני המשפטים המוסיקליים).
3. מצב "מליסמטי" שבו על כל הברה יש ארבעה צלילים ומעלה. בשיר זה אין "מליסמות".

* קל לזהות את מיקום ה"נוימות" בשיר לפי הקשותות המחברות את הצלילים הקשורים לאותה הברה.

* מעוניין לשים לב לעובדה שעל אותה המנגינה בדיקות ישנוימה של שלושה צלילים (בתיבה השנייה) ונוימה של שני צלילים (בתיבה שאחריה).

* שני המשפטים המוסיקליים אינם מתחילה מתיבת תיבת אלא עם "Ackdom" של שמיינית, המקדים את קו התיבה וכן אינה מוגשת. מצב זה אופייני לשפה העברית שברוב מילוטיה הטעם (ההדגשה) נופל על ההברה האחורה (כמו במילים "אדון", "לעת"). ניתן לבדוק זאת בהמשך השיר גם במילים "אשר", "מלך", "יוצר", "נברא", "ازיז", "שם", "נקרא".

הצעות לדרבי עבודה:

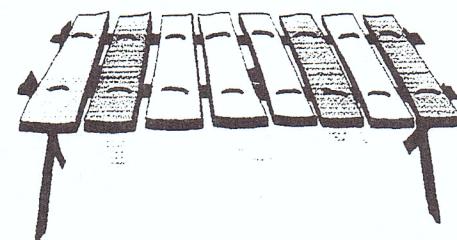
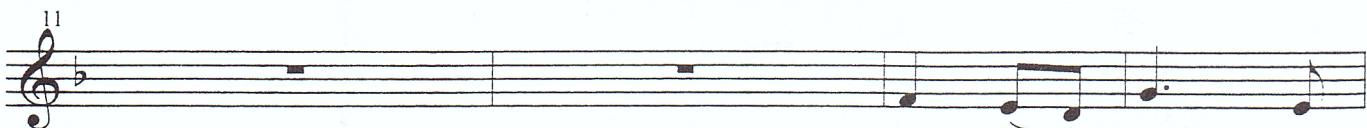
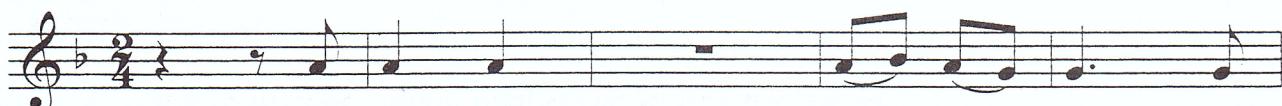
- * תוך כדי האזנה לשיר התלמידים יסמנו את תבניות המקבב החזרות על עצמן.
- דרך זו של לימוד השיר מאפשרת לתלמידים להאזין לשיר, מספר פעמים, לפני שהם מתחילהם לשיר אותו זהה כМОבן מקל על קליטתו הנאותה.
- * התלמידים יסמנו, באותו צבעים, תיבות החזרות על עצמן.

* התלמידים יתבקשו לסמנו בקשות גדלות את כל אחד מרבעת פסוקי השיר.

* ניתן לבקש מן התלמידים לסמנו את מספר הצלילים בכל "נוימה" בעזרת קווים קטנים מעל להברות המתאימות במילים. סימן זה חשוב יותר מאשר והוא מקל על התלמידים לשירה נכונה ומדויקת יותר.

אפשר להכין את השיר על פי מקצבי, אם מדובר כבר את המקבב של רביע מנוקד עם שמיינית. במידה וטרם מדובר אותו הרוי שזו הזרמנות מצוינית להכיר מקצב זה, המופיע בשיר במקומות שונים להבחין בהם.

* ניתן להכין דף עבודה שבו חסרות תיבות אחדות של מהלכים החזרים על עצם כשל התלמידים יהיהゾחותם ולהעתיקם מאותן תיבות בהן התווים מופיעים אל התיבות החסרות.

* חשוב לסמן את כל המילים המלרעיות המופיעות משני צדי קווי התייבה. זה יקל על ההבנה מדויקת המילים בעברית מתחייבת "קדמא" בתווים כיוון שברוב המקרים ההברה הראשונה אינה מוטעתה (מודגשת).

* התלמידים ישירו את השיר, תחילת עם שמות התווים (סולמייזציה) ולאחר מכן עם המילים.

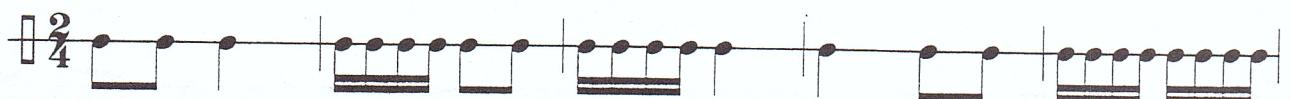
* חשוב להניג את הנוהג לשיר שירים מוכרים עם שמות התווים מאחר וזה מכין אותם היטב לימודי הסולפג'.

* חשוב להניג את הקול השני ולאחר מכן ב- "לו-לו-לו..." או בכל הברה חביבה אחרת.

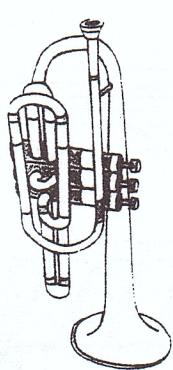
* התלמידים יבצעו את השיר בשני קולות בכל הרכבים האפשריים של נגינה ושירה.

* מובן מalto שנייתן לבצע את השיר בנגינה ו/או בשירה, בקבוצות כך שכל קבוצה תבצע חלק מן השיר במגוון דרכים: שתי קבוצות בשירה, קבוצת נגינה בחליליות (לקול ראשון) וקבוצת ליווי של כלי הקשה מלודים לקול השני – בסך הכל ארבעה קבוצות. זאת, כמובן, רק אפשרות אחת מתוך אין ספור אפשרויות שרצוי שהתלמידים יציעו.

להלן 5 תבניות אוסטינאטו שנייתן לנצל בנפרד או במגוון צירופים:

והנה דוגמה של תזמור אוסטינאטו שיכל ללוות את כל השיר:

שאלת התחלה

לחן ושיר: לאה אולשך

מאפייני השיר

- השיר מיועד לראש השנה .
 - הוא מתחולק לבית ופזמון כשהמילים של הבתים مختلفות , בעוד שהמילים של הפזמון חוזרות על עצמן .

הבית:

- הבית מחלק לשני חלקים זהים . כל אחד מתחולק לשני פסוקוניים. החלק הראשון מכונה תחואה של "שאלה" מוסיקלית, בעוד החלק השני משרה תחואה של סיום או "תשובה".

* הבטים של השיר בנוים כדיalog של "שאלה" ו- "תשובה" מבחינה התוכן.

* הדבר שונה במנגינה: ניתן לחלק את הבית לשני חלקים זהים שככל אחד מקיף שתי שאלות ושתי תשובות מילוליות שונות. המנגינה של שתי השאלות והתשובות הראשונות חוזרת על עצמה בשתי השאלות והתשובות הבאות. כל חלק מתחלק לאربעה פסוקונים, שלושת הראשונים מסתויימים בתחשפה של "שאלה" ורק הפסוקון הרביעי מסתויים בצליל המקרה תחשפה של סיום (הצליל דו, נחשב לצליל ה"טונייה").

* כל אחד מן הפסוקונים מסתויים בצליל ארוך יחסית לסביבתו.

ה"שלד המלודי" של הבית מורכב מן הצלילים: מי-מי - מי-דו --- מי-מי - מי-דו. מעניין לציין שהפסוקון הראשון מהו קשת מעל לציליל מי (שהוא צליל הדומה במקום זה), הפסוקון השני מבטיב את הצליל מי משני צדדיו, הפסוקון השלישי חזדה מדוייקת על הראשוונו ואילו הפסוקון הרביעי מעטר את הצליל דו בצורות קשת מתחתיו.

הפזמון:

* הפזמון מתחולק לשלווה חלקים כשהחלקים השני והשלישי זהים.

החלק הראשון:

* חלק זה ניתן לחלק לשני פסוקים המתחלקים גם הם לשני פסוקונים כל אחד. הפסוקון הראשון מסתויים על הצליל "לה" בעוד השני על הצליל "סול". רעיון זה חוזר על עצמו בשני הפסוקונים הבאים אך בשינויים קלים של המנגינה. שינויים מסוג זה ניתן לבנות בשם "וריאציה".

בכל מקרה אחד שני הפסוקים, בחלק זה, מסתויים בצליל "סול" שהוא צליל הדומיננטה (הצליל החמישי של הסולם המשופץ בעוצמה ובבה אל צליל היסוד, הטונייה שהוא הצליל "דו").

החלק השני:

* חלק זה מתחולק, גם הוא, לשני פסוקים שגם הם מתחלקים לשני פסוקונים כל אחד.

* שני הפסוקים מהווים "שאלה ותשובה" מוסיקליות.

הפסוקון הראשון מוביל אל הצליל רה (המהווה חלק מן האקורד של צליל הדומיננטה ועל כן מקרה תחשוף מתחם המצעפה לפתרו).

הפסוקון השני מסתויים בצליל "סול" (זהו מגביר עוד יותר את תחשוף המתח המחייב המשך).

הפסוקון השלישי מהוות חזרה מדוייקת על הראשון ואילו הפסוקון הרביעי מביא את ההקללה המתבקשת כשהוא מסתיים, סוף סוף, בצליל "זוז" שהוא, כאמור צליל היסוד של הסולם – צליל הטוניקה.

משמעותה של הפסוקון הראשון בירידה, השני בעלייה, השלישי בירידה וגם הרביעי יורד וזה למעשה מגביר את תחומייה ההקללה והסיום.

החלק השלישי מהוות חזרה מדוייקת על השני – הם זהים לחנותין.

"השלד המLOADי" של כל הפזמון הוא: לה-סול-לה-סול -- רה-סול-רה-זו -- רה-סול-דה-זו.

הצעות לדרבי עבודה:

- * קיימות מספר אפשרויות לנצל את הרעיון של שאלות ותשובות ולהלן אחדות מהן:
 1. סולנים שואלים את השאלות ואילו כל הכמה את התשובות.
 2. מחצית הכמה את השאלות ומחציתה האחראית את התשובות.
 3. בנים את השאלות ובנות את התשובות או להיפך.
 4. אפשר לנצל קולות גוף או כל נגינה קצביים ו/או מלודיים לביצוע שאלות ותשובות.
- * הילדים יכולים לחבר מילים חדשות לשאלות ולהרחב בכך את מספר הבטים של השיר.

* חשוב מאד לעזור לילדים להבחין במספר הצלילים ב"שאלת" על מנת להבטיח מילים מתאימות מבחינת מספר הברורות. מחיאות כפיים עוזרות מאד במקרה זה: לאחר שימושים כפויים במקום לשיר את השאלה ומגלים כמה מחיאות יש בשאלת, ניתן לבדוק כמה מחיאות כפויים יש בשאלת שהם המציאו. זה עוזר לתלמידים לחלק את המילים שלהם להברות גם כשהם מבינים את המשמעות המדוייקת של המונח הבראה.

* התלמידים יכולים להמציא תבניות מלודיות חדשות ל"שאלת" ול"תשובה" ובדרך זו תתחברנה מנוגנות חדשות, פרי עטם, שניתן לבצע בשירה ו/או מנגינה.

* כל תלמיד יבצע את המנגינה שהוא חיבר ועל התלמידים יהיה לחזור עליה ולהפנימה אם בצורת "הד" (חלש יותר) ואם בדרך אחרת בנגינה או בשירה.

אפשר לעודך היכרות ראשונית או לבסס את הידע בנושא הוודאיציה.

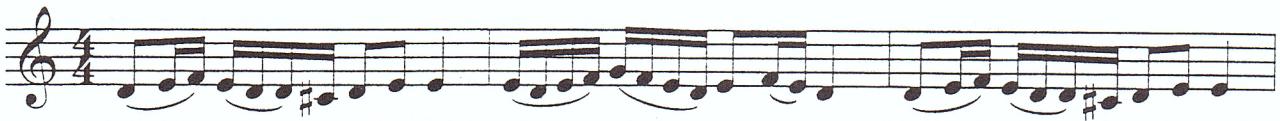
ניתן להבחין בין "שאלת ותשובה" במילים או בשפת הדיבור לבין "שאלת ותשובה" במוסיקה. במילים השאלה וה答复 מהוות, כל אחת, משפט מיולי שלם בעוד שבמוסיקה השאלה וה答复 יחד מהווים משפט מוסיקלי אחד. הבדל זה חשוב להקנות לתלמידים בכל הזדמנויות שאנו נתקלים ב"שאלות ותשובות" במוסיקה לעומת במילים.

חשוב לנצל את השיר הזה ללימוד או לביסוס של מושגים כמו רבע מנוקד, או שמיינית מנוקדת.

ניתן לבנות תזמורדים קצביים שונים ומגוונים לשיר זה, תוך ניצול דעינוות של אוסטינאטו המתפרק בין כלים שונים. אפשר להפין דף עבומה עם חלק של התווים שבתייבות הריקות יש למצוא ולמלא את החלקים החזוריים על עצם שכבד וושאמי בתווים.

אדון הסליחות

הלחן: נ. ב. מלמד על פי נוסח ספרדי
השיר: מתוך תפילת סליחות

אדון הסליחות, בוחן לבבות
גולה עמוקות, דובר צדקות

זמן חזר:
חטאנו לפניך, רחם עליינו.

הדור בנפלאות, ותיק נחמות
זוכר ברית אבות, חוקר כלויות

חטאנו לפניך, רחם עליינו.

טוב ומיטיב לבריות, יודע כל נסתרות
covesh עוננות, לובש צדקות

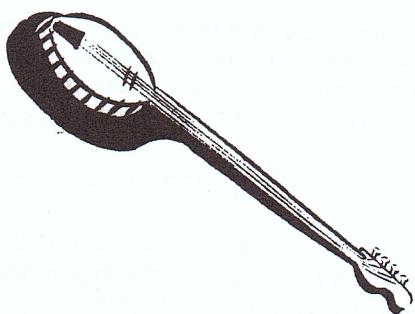
חטאנו לפניך, רחם עליינו.

מלא זכויות, נורא תהילות
סולח עוננות, עונה בעת צרות

חטאנו לפניך, רחם עליינו.

פועל ישועות, צופה עתידות
קורא הדורות, רוכב ערבות

חטאנו לפניך, רחם עליינו.

מאפייני השיר:

* השיר מורכב משני חלקים: בית ופזמון.

הבית:

* הבית עצמו מחלק לשני חלקים זהים מבחינה מלודית. המנגינה חוזרת פעמיים אך המילים משתנות.

* כל חלק מחלק לשני פסוקים סימטריים הנמשכים תיבה אחת בלבד.

* הפסוק הראשון מסתאים בצליל "מי" תוך תשומת מתח (שאלה) ואילו השני מסתאים בצליל "רה", הנשמע בטוניקה (צליל היסוד של הסולם) ומהוות מעין פורקן של המתח (תשובה).

* הצליל "מי" מעוטר משני צדדיו בעוד הצליל "רה" מעוטר רק בצלילים מעליו.

* באופן גרפי ניתן לבדוק הצליל "מי" מעוטר עם קשת מעליו המחברת לקשת הפוכה מתחתיו בעוד הצליל "רה" מעוטר על ידי קשת ארוכה יותר מעליו.

הפזמון:

* הפזמון נمشך, גם הוא, שתי תיבות, אולם הוא מבוצע פעמיים ובכך יוצר איזון סימטרי עם הבית.

* השוני בין הפזמון לבין הבית הוא שבעוד החזרות המlodיות בבית מושתתות על לילם שונים, הרי שבפזמון המילים והמנגינה חוזרות.

* הפזמון מחלק לשני פסוקים כשל פסוק נمشך תיבה שלמה.

* הפסוק השני של הפזמון זהה לפסוק השני של הבית. יוצא איפוא שהפסוק השני, בכל אחד משני חלקיו השיר זהה לחלוتين.

* הן נוספת, בין שני החלקים, באה לידי ביטוי בעובדה שבפסקוק הראשון בשנייהם הצליל "מי" הוא צליל המטרה.

* מכאן שבכל אחד משני החלקים יש, בפסוק הראשון אתנהתא (שאלת) על הצליל "מי" בעוד הפסוק השני מביא לרפיון ולפתרון המתח בצורת "תשובה".

* אפשר, אם רוצים, להתייחס למלודיה של כל השיר כמעין רצף של שתי "שאלות" הנקוט לאotta ה"תשובה", או במילים אחרות רעיון כפול של פזמון בתוך פזמון.

* נראה הדבר כיilo הפסוק הראשון של החלק השני מהו אילתור על רעיון הפסוק הראשון של החלק הראשון.

* מבנה זה מזכיר "שירת מענה" בה הסולן שר פסוק והקהל עונה בפזמון חוזר (הפסוק השני). הסולן "שואל" והקהל "עונה".

הצעה לדרבי פעילותות:

* לאחר והשיר בנוי בצורת שירת מענה, אפשר שסלנים ישירו את הפסוק הראשון בכל חלק ועוד כולם שרים את הפסוק השני (התשובה).

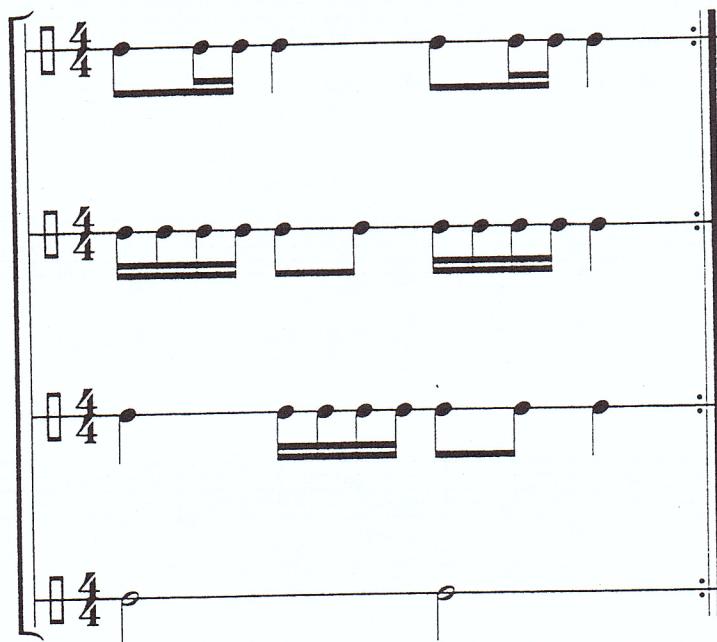
* מובן שאפשר גם שסלן ישר את כל החלק הראשון ועוד כולם ישירו את הפזמון.

* לאחר והבית חוזר שתי פעמים במנגינתו אך שונה במילוטיו, ניתן לאפשר לשני סולנים שונים לשיר את הבית (שורה לכל סולן) כאשר הפזמון ישירו כולם.

* אפשר לערוֹך משחק של אלתור בו התלמידים ישירו את הפסוק הראשון של בbatis האחרים של הפיות בתנאי, כמובן, שהם יסיממו עם תחושה של "שאלת" (לסיים על הצליל "מי", למשל) על מנת שהמענה יפיג את המתח ויחזיר אותו לצליל היסוד "רה".

* להלן מספר דוגמאות של אוסטינאטו קצבי. הדוגמה מופיעה בצורה תזמורת לכל הקשה קצביים. ניתן לבחור בכל אחד מן התפקידים כאוסטינאטו שילווה את כל השיר ואפשר כמובן לבחור בכל צורך של תזמורים (לשניים, שלושה או ארבעה תפקידיים. אפשר גם להחליט על רצף של המקצבים הללו לליווי לשיר:

* דרך נוספת ומשמעותית לליווי השיר הוא עם צליל "בורדו" (צליל אחד שמלווה את כל השיר). יש הקוראים לצליל זהו "נקודות עוגב":

בראש השנה

הלהקה והשיר: לא אולשך

Handwritten musical score for a solo instrument, likely a wind instrument, featuring four staves of music with lyrics in Hebrew. The score includes measure numbers 6, 12, 18, and 24.

Staff 1 (Measure 6): Treble clef, 2/4 time. Notes include quarter notes and eighth notes. Lyric: אָה-הַיְהּ קָדְשָׁךְ בְּנֵי ? אָה-

Staff 2 (Measure 12): Treble clef, 2/4 time. Notes include quarter notes and eighth notes. Lyric: אָה-הַיְהּ קָדְשָׁךְ בְּנֵי ? אָה-

Staff 3 (Measure 18): Treble clef, 2/4 time. Notes include quarter notes and eighth notes. Lyric: אָה-הַיְהּ קָדְשָׁךְ בְּנֵי ? אָה-

Staff 4 (Measure 24): Treble clef, 2/4 time. Notes include quarter notes and eighth notes. Lyric: אָה-הַיְהּ קָדְשָׁךְ בְּנֵי ? אָה-

וברכה לכל חבר
תגדל תצמיח מהר

שנה טובה לאמא
שנה טובה לאבא

**בראש השנה בפי כולם ברכה
תבא וועה גוורה לכל המשפחה**

מאפייני השיר:

- * השיר מיועד לראש השנה.
 - * השיר כולו סילבי (על כל הברה צליל אחד בלבד) לכל אורכו.
 - * השיר מתחולק לשלושה חלקים.

החלק הראשון:

* חלק זה נمشך 4 תיבות והוא מתחולק לשני פסוקים סימטריים באורכם. הפסוק הראשון מביליט ומעטר את צליל היסוד של סולם רה מינור, ואילו הפסוק השני מעטר תחילת את הצליל "סול" וחוזר לצליל היסוד (טוניקה) "רה".

בربים מן השירים הישראלים, משנות העשרים עד שנות הארבעים לקום המדינה, מקובל להבליט דווקא את הצליל הדיבעי של הסולם ("סול"), במקורה של השיר "בראש השנה"), בכך שמתකבל "תא" של קווורטה במקומות המשולש הדוגיל של שלושה צלילים (ראשון, שלישי ו חמישי) המקובל במוסיקה האירופאית.

החלק השני:

* גם החלק השני של השיר נמשך 4 תיבות (אם לוקחים בחשבון גם את ההפסיקות, המהוות חלק בלתי נפרד מן המהלך המלודי) המתחולקות לשני פסוקים כמעט זהים לחלוטין, מלבד משכו של הצליל האחרון.

באן קיימת תחושה בזרה של "פזילה" אל עבר סולמות אחרים (אם נזכה, לסולם מה מז'ור ו-דו מז'ור). הפסוק מתחwil באקווד עולה, היוצר משולש פשוט ב- פה מז'ור בשחצלייזו שני (הגבוה) מתחבר גם לשני הצלילים הבאים אחרייו ויוצר משולש בסולם דו מז'ור.

החלק השלישי:

* החלק השלישי, כשני קודמיו, נמשך 4 תיבות המתחולקות, גם הן, לשני פסוקים סימטריים באורכם.

* שני הפסוקים הללו זהים בתיבותם הראשונה ושונאים בשניות.

גם כאן, כמו בחלק הראשון, קיימת בפסוק הראשון תחושה של הבלטת "תא" הקווורטה רה-סול, למרות שזה נעשה בכורה מסוימת ביוטו בשל הכנסת משולש של פה מז'ור וסיום על דו מז'ור.

* חשוב לציין שישום הפסוק הראשון מזכיר מאייד את שני הפסוקים של החלק השני.

* הפסוק השני מ חוזיר אותנו לצליל היסוד "רה".

הצעות לדרכי עבודה:

- * תוך שימוש חוזר של השיר, ינסו התלמידים לגלות פסוקים חוזרים, דומים או זהים.
- * לאחר גילוי החזרות השונות ניתן יהיה, יחד עם התלמידים, לקבוע את המבנה של השיר: א – ב – ג.ג.
- * ניתן לחלק את הכתיבה לשלווש קבוצות כשבכל קבוצה מבצעת חלק אחד של השיר.
- * אפשר לגoon את השירה תוך ניצול הפסוקים חוזרים בשירות "סולו" (שירת יחיד) לעומת "טוטי" (שירת של כולם יחד).
- * חלקים חוזרים אפשר לשיר בצורה "הד" כשההذا מושר בעוצמה חלשה יותר. שירת "הד" מאפשר משחק מעניין של דינמיקה: על הקבוצה הראשונה לשידר בעוצמה כזו שייהי קשה לקבוצה השניה לבצע אותה ההד. על התלמידים יהיהղלות ששירת חרישית ביותר תקשה על ההד להיות עוד יותר חריש. זאת הזדמנות שהتلמידים יציעו בעצמם שיש לשיר בשקט, תוך משחק.
- * את החלק הראשון של השיר ניתן ללוות במגוון אופנים כמו למשל:
 1. בתנועה בשני מעגליים, האחד בתוך השני, כשבכל מעגל נעה בכיוון הפוך לمعالג الآخر.
 2. בנגינת ליוי "אוסטינאטו" (חזרה על קטע מוסיקלי קבוע ו/או מלודי כליווי. לשיר): בධיבור על המילים "ראש – ה – ש – נה", ב孔ולות גוף (מחיאות, רקיות, טפיחות, אצבע צリידה ועוד) וכן בכלים מלודיים עם הצלילים "רה – לה" במקצב של ארבע שמייניות והפסקה של שני רביעים, ועוד צירופים קבועים המושתתים על משקל של ארבעה רביעים.
- * את החלק השני של השיר ניתן ללוות בתנועה בשני מעגליים, בצורה "דו-שיח" ביןיהם, כשהمعالג החיצוני נעה בתנועה מתמשכת המביעה את המשפטים המוסיקליים מבחינה מלודית ואילו המمعالג הפנימי מלווה ברקיעות בכניסה וביציאה במקצב המשללים.
- * ניתן גם לבצע רעיון זה בכל הקשה מתודים, המבצעים "אליסאנדו" (העברה מהירה של המקוש על לוחיות המתכת, או העץ, בכיוון צליליים עולים או יורדים) בעלייה ו"תשובה" במקצב המשללים, ב孔ולות גוף ו/או בכלים קבועים.

* את החלק השלישי של השיר ניתן לנצל לפעולות "פוליריתמיה" (פעולות במקצבים או במשקלים שונים בעט ובעונה אחת) במגוון דרכים כמו למשל:

1. בתנועה: מעגל א' יבצע הליכה ברבעים ואילו מעגל ב' ינוע בריצה של שמייניות בכיוון הנגדי. עם החזרה יתחלפו התפקידים.

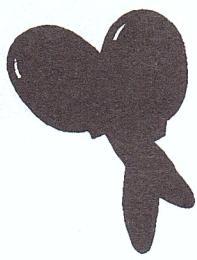
2. בנגינה: ליווי של רכעים בסוג אחד של קולות גוף (למשל רקיעות) ואילו את השמייניות במחיאות כף וכדו'. במקומות קולות הגוף ניתן לבחור שני כלי נגינה קבועים או מודיים על הצלילים "רה – לה".

להלן הצעות לקול שני ולעבודה עם פרטיטורה פשוטה ביותר:

Four staves of musical notation in 2/4 time with a treble clef. The first staff consists of six quarter notes followed by one eighth note. The second staff consists of six quarter notes followed by two eighth notes. The third staff consists of six eighth notes followed by one quarter note. The fourth staff consists of six eighth notes followed by three quarter notes.

Four staves of musical notation in 6/8 time with a treble clef. The first staff consists of six quarter notes followed by one eighth note. The second staff consists of six eighth notes followed by one eighth note. The third staff consists of six eighth notes followed by one eighth note. The fourth staff consists of six eighth notes followed by one eighth note.

12

Four staves of musical notation for a handpan instrument, starting at measure 12. The notation consists of quarter notes, eighth notes, and sixteenth note patterns.

18

Four staves of musical notation for a handpan instrument, starting at measure 18. The notation includes quarter notes, eighth notes, and sixteenth note patterns.

תורה אורה

השיר: לאה אולשר ורונית יעקובי

5
ie-je nie-in apé-nit-à -
10
2

Musical score for piano, page 14, showing measures 1 and 2. The score consists of two staves. The left staff uses a treble clef and has a key signature of three flats. The right staff uses a bass clef and has a key signature of one flat. Measure 1 starts with a forte dynamic and contains eighth-note chords. Measure 2 begins with a half note followed by eighth-note chords. The score includes measure numbers 1 and 2 above the staves.

שישו שמחו בשמחת תורה
שירו רונו שאו העטרה
שישו שמחו בשמחת תורה
ועבדו השם

מאפייני השיר:

- * השיר מתחלק לשני חלקים כשהכל חלק חוזר שני פעמים עם שינוי בסוף הפעם השנייה (ולטה ואשונה ושניתה בכל חלק).
 - * המילים מושרות אך ורק בחלק הראשון בעוד השני מושר עם מגוון אפשרויות של הברות, כמקובל בזמר החסידי.
 - * השיר כתוב בסולם פה מינור ומזכיר מאי סגנון ריקוד ה"הורה".

* השיר כתוב בסולם מה מינור ומזכיר מאד את סגנון ריקוד ה"הורה".

החלק הראשון:

* חלק זה מתחלק לארבעה פסוקים שכל אחד מהם נمشך שתי תיבות. נעימת הפסוק הראשון מופיעה פעמיים, כשבפעמיה השנייה מתווסף צליל קצר בסיוםו.

* הפסוק השלישי מתחילה בצורת סקונצ'ה בירידה, לעומת הפסוק הראשון אינם הוא משתנה בחלקו השני תוך שהוא מוביל אל הפסוק האחרון, המורכב מאקורד שבור עולה, המוביל אל סיום על הצליל החמיישי של הסולם, הלא הוא הצליל "דו" שהוא צליל ה"דומיננטה" האוגר מתח המחייב פורקן.

* בפעם השנייה חוזרים שלושת הפסוקים כבהתחלת וرك הפסוק האחרון משתנה, תוך שהוא מוביל הפעם אל צליל היסוד של הסולם – הצליל "פה" ובכך נפתר המתח בו הסתיימה הפעם הראשונה.

* המילים של השיר מיועדות אך ורק לחלק זה של השיר.

החלק השני:

* גם חלק זה חוזר שתי פעמיים עם שינוי בסיום הפעם השנייה.

* ניתן לחלקו לשני פסוקים הנמשכים שתי תיבות כל אחד.

* התחלת של שני הפסוקים זהה ורק בתיבת השנייה חל השינוי.

* גם בחלק זה, כמו בקדמו, יש סינкопות.

* חלק זה אין מילים והוא מושך במגוון הברות.

ה策ות לדרבי פעולה:

* ניתן לשיר את השיר מספר פעמים כשבכל פעם יהיה על התלמידים לזהות מספר מרכיבים:

1. על אילו מילים חוזרים במהלך השיר.

2. היכן יש מנוגנות שחוזרות על עצמן.

3. היכן יש סקוניות.

4. היכן יש NOIOT או מלישמות (ניתן לסמנו על ידי קווים קטנים על המטאימות). **תזכורת:** "סילבי" הוא מצב בו על כל הברה יש רק צליל אחד, "נוימה" היא מצב בו יש שניים או שלושה צלילים על כל הברה ואילו ב"מלישה" יש מרבעה צלילים ומעלה על כל הברה.

* בשיר זה יש מספר סינкопות. זה אפשרי להכיר מקצב זה או לבססו אם הוא נלמד בהזדמנויות קודמות.

* ריבוי הפסוקים מאפשר מגוון חלוקות לקבוצות הן של שירה והן של נגינה.

* את החלק השני ניתן לשיר במגוון הברות, כמו "לה, לה, לה...", "נו,נו,נו...", "יו,יו,יו..." או כל צורך אחר שהתלמידים יציעו.

* התלמידים יעתיקו את המקצב של החלק הראשון ויסמנו בעיגול את תבניות המקצה החוזרות.

* ניתן ללוות בהקשות על הגוף את התבניות החוזרות ובכלי נגינה את אלה שאינן חוזרות

* אפשר ללוות את כל השיר עם מילים נבחרות מתוך השיר בצורה אוסטינאטו. כך למשל ניתן לבחור במילים "תורה אורה" ולהזור עליהם לכל אורך השיר. מובן שלשם כך הכיתה תתחלק לשתי קבוצות, כשהאתחת שרה ו/או מנוגנת את השיר בעוד השנייה מלאה עם האוסטינאטו הזה.

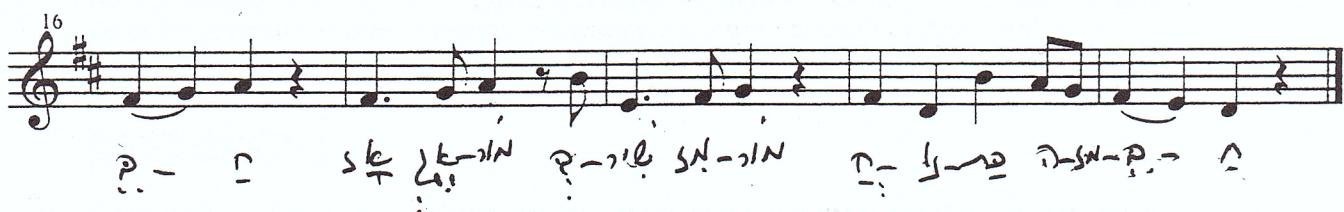
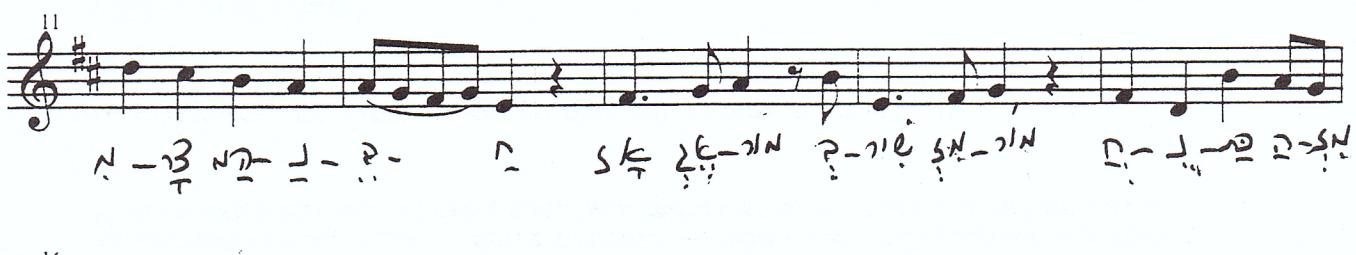
* שיר זה מתאים ביותר לאלטור סביב ריקוד בסגנון חסידי: הכיתה תתחלק לשתי קבוצות כשבכל פעם שקבוצה אחת רוקדת השניה ממתיינה בכריעה על הברך תוך כדי ליווי במחיאות כפיים קצובות. בהתאם למבנה השיר תרכז הקבוצה האחת בחלק הראשון של השיר והקבוצה השנייה את החלק השני. מובן שניתן להזור על השיר ולהוסיף מגוון עשיר של תנועות, כמו עמידה בשני טורים, אחיזה במטפחות, תנועה במעגלים, תנועה בזוגות וכן הלאה. חשוב שהתלמידים יציעו את תנועות הריקוד.

* אפשר לחלק את הכיתה למספר קבוצות כשל קבוצה מעצבת ריקוד ומופיעה בו בפני כל הכיתה.

מעוז צור

הלחן: מסורתי

השיר: פיות לאחר הדלקת נרות חנוכה

לעת תכין מטבח
מצר המנbatch
או אגםור בשיר מזמור
חנוכת-המזבח

מעוז צור ישועתי
לך נאה לשבח
תכוון בית-תפילהתי
ושם תודה נזבח

מאפייני השיר:

* השיר הוא תלת- חלקי:

החלק הראשון:

* המנגינה של החלק הראשון חוזרת פעמים, כשהמילילים שונים.

* בכל אחת מן הפעמים המנגינה ניתנת לחלוקת לשני פסוקים כמעט סימטריים;
הפסוק הראשון מהווה מעין קישוט של צלילי היסוד (רה) משני צדדיו בשחצלי^ת התחתון הוא צליל הדזמיןנטה (ה חמישי בסולס – "לה") המושך באופן ברור אל
צליל היסוד "רה".

* הפסוק השני, גם הוא מבסס את צליל היסוד "רה" רק עם צלילים שמעליו, אולם גם כאן לציליל הדומיננטה "לה" תפקיד מאד חשוב בהובלה אל צליל היסוד.

* מעניין שהתחווה של שני הפסוקים היא תחווה של סיום, באילו ניתן היה לסיים שם את השיר. אין כל תחווה של מתח (שאלה) אלא רק תחווה של סיום (תשובה).

הבדל נוסף בין שני הפסוקים בא לידי ביטוי בעובדה שהפסוק הראשון מתחילה מתיבת הצליל המודגם בה) ואילו הפסוק השני מתחילה עם אקדם היוצר דחף להמשך.

החלק השני:

* המנגינה של החלק השני חוזרת רק פעם אחת.

* גם חלק זה מתחולק לשני פסוקים סימטריים, כשהניהם מתחילים בתחילת התיבה (לא אקדם).

שנייהם מסתויימים בצלילים שניתן לשיעיכם לאוטו אקורד המושך אל הצליל היסודי "רה".

בפסוק הראשון הצליל "לה" הוא צליל מטרה ואילו בפסוק השני הצלילים "סול" (קיישוט משני צדדיו - "לה-סול-פה דייז-סול") ו"מיי", המשווים את הפסוק -- שלושת הצלילים הללו "לה-סול-מיי" מהווים את הצלילים החשובים באקורד הנקרא "ספטאקורד דומיננטי" המוביל הישר לציליל היסוד "רה".

החלק השלישי:

* המנגינה של החלק השלישי חוזרת כמעט פערם עמיים כשרק הסיום משתנה בצורה "שאלה" (בפעם הראשונה) ו"תשובה" (בפעם השנייה).

* הפסוק הראשון (ה"שאלה") מסתיימים על הצליל "לה" שלמדנו שהוא הצליל החמיישי של הסולס ונקרא צליל "הdominante", (השולט) המוביל הישר לציליל היסוד "רה" (שנוהג לכנותו צליל ה"טונייה").

ניתן להבחין בסקוונצה בפסוק הראשון כשבסקוונצה מתווסף צליל ("סי") המדגיש את מהלך הסקוונצה.

* גם שני הפסוקים של החלק השלישי (כמו בחלק השני של השיר) מתחילים מתחילה לתיבה (לא אקדם).

מן ראוי לציין שבחלקים השני והשלישי של השיר המגעד מלא ולא חסרים צלילים כלשהם ולמעשה למנוע של כל השיר חסרים אותם שני צלילים שיחסו בחלקו הראשון של השיר.

הצעות לדרבי עבודה:

* המנעד של החלק הראשון של השיר הוא אוקטבה ועוד צליל נוסף (נהוג לכנות מנגע מה בכינוי "ונגה", כשהכוונה למנעד של תשעה צלילים). נסו לגלות אילו צלילים אינם מופיעים בחולק זה של השיר. [רמז: הם חסרים בפסוק הראשון]

* נסו לנגן על גבי מטלופון את הצלילים "לה-סול-מי" ומיד לאחריו את הצליל "רה" ותחושו את ההובלה המושכת לצליל "רה". הצירוף של שלושת הצלילים הללו מקנה תחושה של מתח הבא על פתרונו כאשר מנגנים את הצליל "רה".
חשים זאת?

ניתן יהיה לנסות עירופים אלה בסולמות שונים כאשר מנגנים את הצליל החמישי של סולם כלשהו, מתייחסים אליו כאל הצליל הראשון, מוסיפים לו את הצליל השלישי והשביעי ממנו ומקבלים את היצירוף הייחודי מתח ומושך אל הצליל היסודי של הסולם המקורי. ניתן לנסות זאת בכל סולם ובסולם ולהקנות לתלמידים את התחושות של "מתוח" ו"רפין" בשירים שונים שהוא לומדים.

* אם התלמידים למדו מהי סקונצה, יש מקום לנסות לזהותה בפסוק הראשון של החלק השלישי של השיר.

* אם התלמידים מקבלים את התווים של השיר, ניתן לוותר על קטיעים חוזרים, להשאירם ריקים (לא תווים) וכשהתלמידים יגלו היכן יש קטיעים חוזרים, עתיקו אותם מתוך התיבות הראשונות. זה יכול להיות חלק מדף העבודה.

לנסות למצוא היכן יש אקדמיים ומהי התחושה שהם מקנים לתנועה ולהמשכיות של השיר.

שייד זה מתאים ללימוד או ביסודו המקצב רבע מנוקד ושמינית.

* אפשר לבצע שיר זה בשירה דו-קולית פשוטה.

* ניתן להוסיף ליווי אוסטינאטו לכל השיר (ראו הליווי המוצע בספר "חגיגה בצלילים").

ניתן להוסיף קול שני בדרכ הבאה: דה (שלם), דה (שלם), דה (חצ), דה (חצ), דה, דה, דה.
זה חוזר פעמיים. לחולק השני הקול השני יהיה: מי (חצ), סול, לה, דה, דה (שלם), סול (חצ), דה (חצ), לה (שלם). לחולק השלישי הקול השלישי יהיה: דה (שלשה ובעים), הפסקה, לה (שלם), דה (חצ), סול (חצ), דה (חצ), לה (חצ), לה (חצ) ובפעם השנייה נסים עם דה, לה, דה, דה (חצ).

הערה: בכל המקומות שלא מצוין משך הבוננה היא לצליל או להפסקה הנמשכים רביע.

* קל מאד לרשום זאת על דף עבודה וללמוד לשיד או לנגן את המהלך הללו כיוון שהם מאד בשוטטים. הם כוללים אך ורק את הצלילים דה, מי, סול, לה. ניתן לחולק צלילונים עם הצלילים הללו, צליל אחר לכל תלמיד והוא יגנו כאשר מגיע תורם לפי סימונו או ניצוח של המורה.

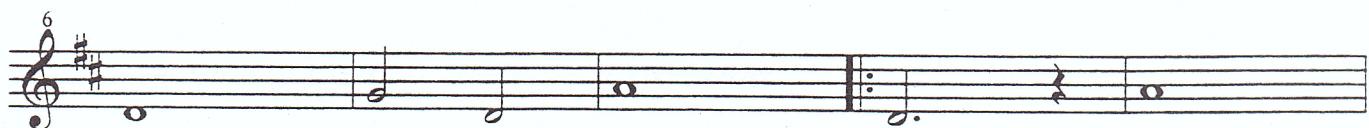
* **בנייה של חנוכייה אמנותית-אנושית** מהתלמידים לפי סדר המשפטים.

* אפשר גם לבחור בשלושת הצלילים הראשונים של השיר (מעוז צור) ולהפכם לאוסטינטו מושך ו/או מנוגן לאורץ כל השיר. אין להבהיר מדיסוננסים אחדים במהלך השיר כיון שהוא יוצר מתח ייחודי לשיר זה.

דוגמת ליקול שני:

דוגמה שנייה המוסיפה נוף צבאי מעניין:

דוגמה של אוסטינאטו המתאים לליווי כל השיר:

מעוז צור

השיר: פיזט לאחר הדלקת נרות חנוכה
הלחן: מן האוסף של בנדטו מרצ'לו (1686 – 1739)

10

לעט תכין מטבח
מצר המנהה
או אגמר בשיר מזמור
חנוכת-המזבח

מעוז צור ישועתי
לך נאה לשבח
תכון בית-תפילהתי
ושם תודה נזבח

מאפייני השיר:

* את השיר הזה ניתן לחלק לשניים או לשלושה חלקים. אנו מעדיף לחלקו לשני חלקים ונסביר זאת בהמשך הדברים.

ה솔מיות של שי זה היא בעייתית במקצת. קיימת אפשרות להתייחס אל הסולם כאלו הוא מינור" בשהשיר מסתים בצליל הדומיננטה "מי". באוותה המזינה ניתן גם להתייחס אל הסולם כאלו סולם פרדייני עם טוניקה "מי" ואז יישמע לנו כל השיר בגוון אחר. מכל מקום הדרמן הנition כאן הוא על פי סולמיות "לה מינור".

* כל החלק הראשון נع בתחום האוקטנטהבה בין הצלילים "דו – דו" בעוד כל החלק השני נע בתחום האוקטנטהבה + עוד סקונדה ("וננה" = תשעה צלילים) שבין הצלילים "רה – מאי".

* יש לנו הרבה "נוימות" של שניים או שלושה צלילים על הברה וכן שתי "מלישמות" עם ארבעה צלילים על כל הברה (בתיבה הרביעית של החלק הראשון וברביעית של החלק השני). במקומות שיש צליל אחד על כל הברה אנו מכנים זאת בשם "סילאבי".

החלק הראשון:

* החלק הראשון מבוצע שתי פעמים.

* חזרה זו יוצרת איזון של סימטריה בין שני החלקים של השיר. החלק הראשון נמשך 4 תיבות והחזרה מאריכה אותו ל- 8 תיבות, הלא הוא משך החלק השני.

* חלק זה אינו מתחולק בצורה ברורה לחלקים כלשהםอลם צלילי עצירה (הנשכים יותר מסביבתם) יוצרים יחד אקורד המבוסס את הסולם לה מינור ("לה" בתיבה הראשונה, "דו" בתיבה השלישית ו"מי" רביעית).

אם נרצה, אפשר גם לגלות בסיסו אחר של הטולמיות בחלק זה של השיר: הצלילים החשובים ביותר בשלוש התיבות האחרונות של חלק זה הם "דו – סול – מי" המהווים משלם דוויז'ו. כל הנאמר בנושא הטולמיות מושחת על הגישה ההרמוניית הקלאסית, אולם אם נשחרר מכך ונחשוג "מודאלית" כל התחושה הטולמית נוטה לסולם מי פריגי. אכן שיר מעניין מאוד מבחינה טולמית!

* חלק זה מסתיים בצליל החמישי של הסולם, הוא צליל ה"דומיננטה" המושך להמשך. למרות כל זאת יש תחושה נסתרת שנייה לחוש בצליל "מי" בעל צליל שניית לסיטים עלייו.

החלק השני:

* חלק זה מתחולק לשני פסוקים הנשכים ארבע תיבות כל אחד.

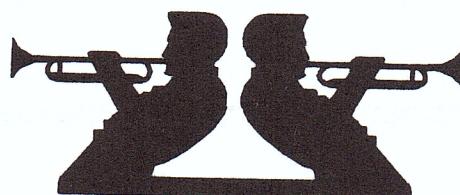
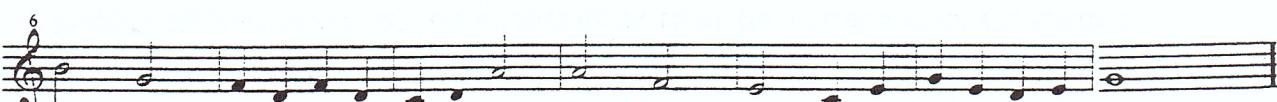
* יש בפסוק הראשון מהלך של סקוניות נסתרות: בתיבה השנייה ירידת של קווארטה: "מי – סי" (בתיבה השנייה), "רה – לה" (בתיבה השלישית) ו- "сол – רה" (בתיבה הרביעית). בפסוק השני, לעומת זאת אנו עוברים לעליות תוך הדגשת אקורדים שונים כמו למשל "רה-פה-לה" בתיבה החמישית ובן "דו-סול-מי" בהמשך שלוש התיבות האחרונות.

כאן יותר מכל יש תחושה של שהייה בתחום הקרוב לאופי המודאלי של השיר שמקנה תחושה של סיום על הצליל "מי", למרות שהוא אמור להיות צלילי הדומיננטה של "לה". נראה כאילו אנו עוברים כאן בתחום הסולם מי פריגי, למרות שהاზן האירופית של ימינו מעדיפה את לה מינור.

הצעות לדרכי עבודה:

- * מעוניין לעורוך השווה בין הנוסחים השונים של מעוז צור המופיעים בחוברת זו.
- * את החלק הראשון של השיר ניתן לבצע בשתי קבוצות כשהשניה מהוות "הד'" של הראשונה (שרים יותר בשקט).
- * חשוב להתייחס למספר הצלילים על הברות השונות של המילים: חשוב למצוא את כל ה"נוימות" וה"מליסמות" שיש בשיר זה. הדרך הנוחה ביותר לכך היא להאזין מספר פעמים לביצוע השיר על ידי המורה ולסמן מעל להברות המתאימות מספר קוים כמספר צלילים על כל הברה שי בה יותר מצליל אחד. זה מחייב מספר השמאות וכך השיר ייקלט טוב יותר תוך כדי החיפוש.

להלן שתי הצעות לccoli שני שניתן לשיר ו/או לנגן בזוגו הרכבים וקבוצות:

מעוז צור

השיר: פיווט לאחר הדלקת נרות חנוכה
הלחן: לאה אולשך

מאפייני השיר:

* השיר מתחולק לשלושה חלקים.

* יש בשיר זה מספר נוימוט (שנויים או שלושה צליליים על הברה) ומלייסמות (ארבעה צליליים על הברה). קל לזהותן על פי הקשתות המופיעות על גבי התווים.

החלק הראשון:

* החלק הראשון, הנמשך ארבע תיבות, מבוצע שתי פעמים. בפעם הראשונה הוא מסתjis עם צליל ארוך (משך של חצי) ואילו בפעם השנייה הוא מסתjis עם רביע מונקד המאפשר להוציא את השמיינית המובילה לחלק השני.

* ניתנו לחלק אותו לשני פסוקים, הנמשכים שתו תיבות כל אחד.

* מiad מעניין לשים לב לתيبة האחורונה של חלק זה המזיכירה במידוייק את סיוםו של הפסוק הראשון בהמנון הלאומי שלנו "התקווה" במילים "צופיה" וכן "הומיה". כאן המנגינה חובקת את המילים "לשבח".

* יש בשיר זה מנצח קשה לביצוע (בתיבה האחורונה של החלק) המורכב מחלקSSH עשרה המחויב לשミニונית מנויקת. רבים הם הסיכויים שהتلמידים יבצעו שתי שミニונות אלא אם כן תהיה הכנה מיוחדת לביצוע אותנטי של המקור.

החלק השני:

- * החלק השני מתחולק לשני פסוקים.
 - * קיימת תחושה שני פסוקים אלה מהווים מהלך שח סקונצה, בעיקר בסימנס, למרות שיש שינוי במשבי הצלילים.

* מנגדו של חלק זה גובה מנגדו של החלק הראשון. אם החלק הראשון נע בתחום של קויננטה מן הצליל "רה" ועד לצליל "לה", הרי שהחלק השני עולה לקויננטה שבין הצלילים "לה – מי".

החלק השלישי:

- * גם חלק זה, כמו קודמיו, מתחולק לשני פסוקים שהראשון בהם מהווה מעין "שאליה" בעוד השני מספק את "התשובה" המסיימת את השיר.
 - * מנגדו של חלק זה מ חוזר אותנו לפני מטה עם הגדלות המנגד בצליל נוסף (מחמישה צלילים – קויננטה לששה צלילים "סקסטה").

ניתן לתרmatch את כל השיר ל"שלד המלחין" הבא:
מי – סול – סול – מי (בחילק הראשון), סי – סי – לה – לה (בחילק השני),
סול – לה – לה – מי (בחילק השלישי).

הצעות לדרכי עבודה:

* חשוב להזות את מיקומן של הנוימות ושל המלישמות תוכן לימוד השיר בשיטת הסימון המקובלת של רישום מספר קווים קטנים, כמספר הצלילים על כל הברה מעל להברות המתאימות.

* מעניין יהיה לראות אם התלמידים יזהו את הדמיון בין התייה האחרונה של החלק הרaan וההמנון הלאומי שלנו.

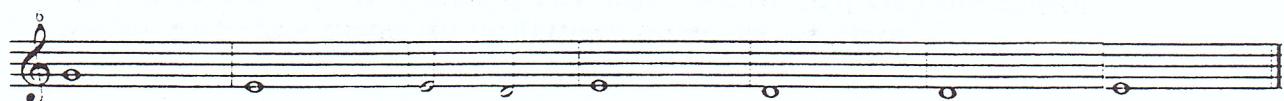
* אם התלמידים הגיעו, בלימוד מקצבים ומשכבים להכרת שמייניות מנוקדות וחרכי שש עשרה שיר זה מהווה הזדמנותמצוינת לבסת חומר זה או אף ללמידה.

* ניתן לחלק את הכתיבה לקבוצות ולבצע את הפסוקים בהתאם, במגוון הרכבים קוליים ו/או כליים מלווהים וקצבאים אחד.

* רצוי לקבוע, יחד עם התלמידים, מספר תבניות "אוסטינאטו" קצביות אשר תלווינה את חלקי השינויים של השיר.

* לאחר והחלק הרaan חוזר שתי פעמים אלו מקבלים למעשה שימוש פסוקים אשר יכולים להקביל לשמונה נרות של חנוכייה ולפעול בהתאם במגוון תנויות במרחב הכתיבה.

להלן רעיון לקול שני בשירה ו/או בנגינה:

להלן ארבע הצעות לליווי אוסטינאטו קצב. ניתן לבצע כל אחד לחוד או צירוף בכלים שונים:

נדליק נרות

הלחן והשיר: לאה אולשך

The musical score consists of five staves of handwritten notation in G clef. The lyrics are written below each note:

- Staff 1: נ-ד-לִיךְ נ-רוֹת
ח-א-מָ- ? - ?
זֶ- ? ? ? ? ?
- Staff 2: ? ? ? ? ?
נ-ה- ? ? ? ? ?
בַּ ? ? ? ? ?
- Staff 3: ? ? ? ? ?
בַּ ? ? ? ? ?
בַּ ? ? ? ? ?
- Staff 4: ? ? ? ? ?
בַּ ? ? ? ? ?
בַּ ? ? ? ? ?
- Staff 5: ? ? ? ? ?
בַּ ? ? ? ? ?
בַּ ? ? ? ? ?

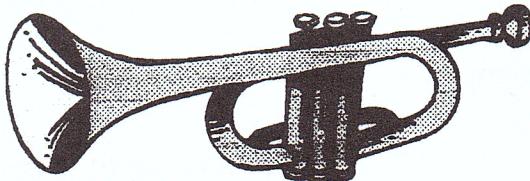
חוֹשֵׁךְ, חוֹשֵׁךְ, קָרֶ בָּרוֹחֶוב.
וּבָתוֹךְ הַבַּיִת אֹורֶ, כָּמָה טוֹב.

אוֹר יְהוּדִי, אוֹר חֲנוּכִיהָ
אוֹר שֶׁל נִיסִים, שִׁיר וְהַוְדִיהָ.

נדליק נרות, נדליק נרות,
ויעלו האורות, נבית, נבית,
בשלhabot בעיניים אהבות.

מאפייני השיר:

* השיר מיועד לחג החנוכה.

* השיר מתחולק לשלווה חלקים לא שווים באורכם:

החלק הראשון:

* חלק זה נمشך בדיקוק ארבע תיבות החזרות העממיים. הוא גם מתחולק לשני פסוקים בני שתי תיבות כל אחד.

* מעוניין שהתיבה השלישית מהווע וריאציה של התיבה השנייה כשהחלהoka של המשכדים נוצרת ממספר הברורות שבמילילים. "קר ברחוב" – ארבע הברורות או מחיות ואיילו "ובתוך הבית" – שיש הברורות או מחיות. למרות השוני הזה הרוי שהצלילים בשתי התיבות זהים בגובהם אך לא במשכים.

* הפסוק הראשון מדגיש תחילתה את הצליל "מי" ולאחר מכן את הצליל "פה" ואילו בפסוק השני המצב הפוך: תחילת מודגשת הצליל "פה" ולאחר מכן הצליל "מי".

השלד המלודי של חלק זה הוא: מי-פה - פה-מי. (מבחינה הרומנטית מדובר בדdegות הבאות לפני הסדר: ראשונה – חמישית ספט – חמישית ספט – ראשונה).

הצללים השולטים בתיבה הראשונה וברבעית הם "סול-מי" והם מהווים את צלילי האקורד של הדוגה הרואנונה (דו-מי-סול) בעוד הצללים השולטים בתיבות השנייה והשלישית הם "זה-פה" והם מהווים חלק של חמישית ספט. מובן שניתן לגעון ולבחור באקורדים אחרים כמו רה מינור ופה מז'ור בתיבות אלה.

המנעד של חלק זה הוא מנעד של קווארטה מלאה: רה-מי-פה-סול.

החלק השני:

* גם חלק זה מתחולק לשני פסוקים מאד דומים המכנים תחשוה של מעין "שאלה ותשובה".

* מעוניין לשים לב לעובדה שתחילת שני הפסוקים דומה מאוד וניתן להתייחס לתחילת הפסוק השני (תיבה שלישית בחלק זה) כאל "וריאציה" של תחילת הפסוק הראשון (תיבה ראשונה בחלק זה).

בחלק זה של השיר גודל המנעד עד לאוקטבה שלמה (דו – דו) השלד המלודי הפעם משתנה, לעומת השלד המלודי של החלק הראשון: לה-מי - לה-דו. זה מאפשר משחק נחמד בין הסולמות המקבילים דו מז'ור ולה מינור.

* מן הרואי לשים לבゾהות שקיימת במקבאים של התיבות הראשונה עם שלישיית,
ושנייה עם רביעית.

החלק השלישי

* חלק זה ארוך יותר מאשר החלקים הראשונים של השיר, וגם הוא מבוצע שתי פעמים.

* ניתן להתייחס לולtotות השונות, המאפשרות חזרה עם האקדם המתבקש לתחילת החלק בפעם השנייה.

* חלק זה של השיר ניתן לחלוקת לשני פסוקים או יותר מתאים, במרקחה זה, לארבעה פסוקונים קצרים שמקצבים כמעט זהה לכל אורכו. (מלבד השינויים בפעם השנייה).

השלד המלודי של חלק זה הוא: לה-סול-לה-סול * לה-דו-דו-דו.

השיר הוא סילבי לכל אורכו ואין בו אפילו נוימה אחת.

הצעות לדרבי עבודה:

* ניתן לבסס או להכיר את המונח "ויריאציה" כפי שהוא מופיע בתחילת שני הפסוקים בחלק השני של השיר.

* בחלק זה של השיר גילינו זרות מקצבית בין התיבה הראשונה לשלישית ובין الثانية והרביעית. יש מקום להציג (או שהתלמידים יציעו) תבניות מקצב שונות כשלב בולן לנוסות להמציא מנוגינות שונות על פי תבניות אלה. מותר להגביל את התלמידים בגבהים מסוימים ולאפשר להם להשתמש במטלופונים בהם השארנו רק את הצלילים הללו.

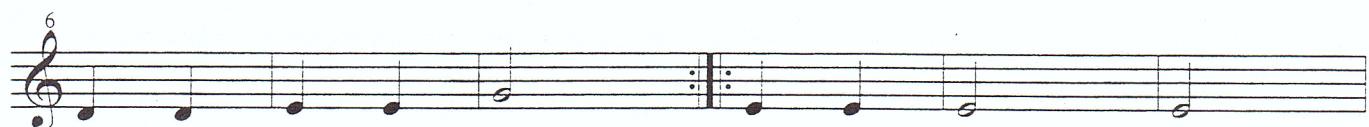
* אפשר שתזוז שירת השיר התלמידים ידליך נרות, נר לכל שתיים או ארבע תיבות. עדין להתחיל עם כל ארבע תיבות על מנת שייהי מספיק זמן לתלמידים להספיק להדליק את הנרות. במרקחה כזו יש לחזור על כל השיר בשני התלמידים האחרונים ידליך את נרותיהם בזמן החזרה על חלק הראשון של השיר.

* במרקחה כזו בזמן שרים את שני חלקיו הבאים של השיר (לאחר הדלקת כל הנרות) ניתן לנوع עם הנרות בכיוונים מגוונים בהתאם לרעיגנות שהתלמידים יציעו.

* בחלק השני של השיר שמונה תלמידים יצרו חנוכייה מנגנת המורכבת משמונת הצלילים של דו מז'ור, וכשכל תלמיד, בתורו, ינגן על צלילון אחד (במטלופון מתפרק) מתוך צלילי הסולם בסדר יורד.

* אפשר גם לוות את החלק הראשון של השיר בהדלקה מצטברת של הנרות ובחולק השני בתנועה חופשית עם הנר.

* ניתן לשיר את השיר וללוות את השירה בגינית קול שני. להלן הצעה לccoli שני פשוט לביצוע:

עבדים היינו

לחן ושיר: לאה אולשך

1

2

11

16

עבדים היו לנו לפרקעה במצרים
כל היום הלאנו, שבחנו אבן ומים
מה עייפנו, התכוופנו
קומתנו לא זקפנו
אבל היום אנחנו יכולים
לרוץ, לרוץ בצדדים.....?

מאפייני השיר:

- * השיר מתחולק לשני חלקים ברורים השונים מזו ומהווים ניגוד חריף אחד לשני.

החלק הראשון:

- * חלק זה, המתאר סבל מתמשך ועצוב נושא אופי מינורי (בсловם מי מינור) ומונוטוני. הוא מושתת על חזרה כמעט בלתי פוסקת על הצליל "מיי" שהוא צליל היסודות של כל השיר (הטונייה).

* צליל זה מעוטר מעט על ידי צליל שכן (והדיאו).

* חלק זה מתחולק לשני פסוקים שכל אחד מהם מנוגן שתי פעמים.

* הפסוק הראשון מושתת, כאמור, רק על הצליל "מי" בשרק פעם אחת מופיע הצליל "רָה דִיאוֹ".

* גם הפסוק השני מבלייט היטב את הצליל "מי" אלא שכאן גdal המנעד ומצטרפים אליו נוספים, כל זאת, מבלי לפגוע בחשיבותו של צליל הטוניקה.

המנעד של כל החלק הזה הוא אמנס קווארטה בשכליל הקווארטה "סול" מופיע רק פעם אחת. המנעד של הפסוק הראשון הוא סקונדה קטנה בלבד ורק הפסוק השני מגדיל מעט את המנעד לקווארטה.

החלק השני:

* חלק זה מתאר את החופש, את השחרור מעבדות ואת השמחה והאושר המתלוים בכך. הוא כתוב בסולם מי מז'ור. זהו משחיק מעניין של מעבר מסולם מינורי למזרוי על אותו צליל יסוד.

* גם חלק זה, בדומה לקודמו, מתחולק לשני פסוקים ברורים ושוניים, המנוגנים פעמיים, כל אחד, ללא כל שינוי. החזרות אלה.

* מלבד הקפיצה בתחילת חלק זה, כל התנועה המלווה מושתתת על מהלכים בין צלילים שכנים (עדי סקונדיות).

המנעד של חלק זה התווכח מאד ומגיע עד לאוקטאביה שלמה (מן הצליל "ס'י" ועד לצליל "ס'י" שמעליו).

השלד המלודי של כל השיר הוא:

בחלק הראשון: מי-מי-מי-מי -- מי-זה-מי-מי.

ובחלק השני: סול דיאו-פה דיאו-זה דיאו-מי -- לה-סול דיאו-לה-מי.

אם בחלק הראשון השליתה היא של מי כמעט לכל אורך הדרכן הרוי שבחלק השני הפסוק הראשון מהוות ירידת מסול דיאו עד לצליל הטוניקה מי ואילו הפסוק השני מהוות הבלטת הצליל לה וקפיצה לטוניקה מי.

הצעות לדרבי עבודה:

* התלמידים יכולים לחבר מגוון עשיר של תבניות מקצב במשקל של ארבעה רביעים אשר יכולים להיות ליובי אוסטינאטו בכל החלק הראשון של השיר. ניתן לנגן בכלי נגינה קבועים ו/או מלודים על הצליל "מי".

* את החלק השני של השיר ניתן להוסיף על פי השלד המלודי שלו.

* חשוב להמחיז את השיר, על שני חלקיו, בעזרת תנועות המלוות באביזרים מתאימים לסלב שבנישיאת משאות כבדים (קוביות וכדו') ובחופש התנועה המתבקש בחלק השני של השיר.

* ניתן לשיר את החלק השני של השיר, על שני פסוקיו, בצורת קאנון. הקול השני נכנס מיד לאחר שהראשון שר את המילים "אבל היום". רעיון זה של הקאנון ניתן לבצע גם בתנועה.

שיר זה מהווה הזדמנות נדירה ללמד את המשמעות והចורך ביצול ולטוט על מנת לקctr את הכתיבה, אחות השיר היה וטופס המונחים.

ניתן גם ללמד או לבסס את הרבע המנוקד וכן את משמעות הקשת המחברת חצי לשמיינית הבאה אחריו.

מזרה ישראל

הלחן: אמיתי נאמנו
השיר: ירמיהו ל'יא

הלחן כתוב ב-3 טענות. הטענה הראשונה (3/8) מנגנת בז' (בג'ן). הטענה השנייה (4/8) מנגנת בז' (בג'ן). הטענה השלישי (8/8) מנגנת בז' (בג'ן).

מזרה ישראל יקבצנו
ושמרו ברועה עדרו
ברועה עדרו שמרו

מאפייני השיר:

* השיר מחלק לשני חלקים בעלי אורך שונה.

החלק הראשון:

* החלק הראשון מאופיין בחילופי המשקל שבו בין משקל שלוש לזוגי.

* שתי תיבות במשקל שלוש (שלוש שמייניות בתיבה) ותיבה במשקל זוגי (ארבע שמייניות בתיבה).

מהלך משקליו זה חוזר שתי פעמים. שתי המילאים הראשונים (מזרה ישראל) הן בנوت שלוש הברות (או שלוש מחיאות עבור תלמידים שאינם יהעים עדין מה הברה) ואילו המלה השלישית (יקבצנו) מחיבות נוספת של צלילים. על מנת לא להגיע למשקל של חמישה שמייניות קיצר המלחין שני צלילים ובכך הגיע לארבע שמייניות. מכל מקום שינוי המשקל נבעים בכך בבירור מתוך הצורך להתאים את הלחן למילאים.

* חלק זה מתחולק לשני פסוקים דומים מאד מלבד סיוםם. הם בנוים בצורה המקובלת של מתח (שאלה) ורפיון או פתרון (תשובה).

ניתן להמצאת את שני הפסוקים במהלך הצלילי הבא: דה, מי, רה, מי, פה דייאו -- רה, מי, רה, מי, סי.
הצליל פה דייאו הוא הדומיננטה (הצליל החמיישי של הסולם המתחליל בצליל "סי" והוא כਮובן גורם לתחשות המתח השוואת פתרון על הצליל היסודי "סי").

* המנעד של החלק הראשון מקיף חמישה צלילים (דומיננטה) מציליל היסוד "סי"
עד לציליל השליט (דומיננטה) "פה דייאו".

החלק השני:

* החלק השני בתוכו, כמעט במלואו, משקל ארבע שמייניות בלבד התייבה האחורונה
שיש בה רק שתי שמייניות.

* גם הוא מתחולק לשני פסוקים סימטריים של ארבע תיבות כל אחד.

* מעניין שחלק זה, על שני פסוקיו, אינו מקנה כל תחושה של סיום אלא להיפך יש
רצון להמשיך ולהזور על חלקו הראשון של השיר.

* ואכן מקובל לחזור על החלק הראשון ולסייע בו, לאחר והוא מסתיים בצלילי
היסוד של סולם השיר והוא מקנה תחושה נינוחה יותר של סיום.

* מכאן שמבנה השיר הזה יוצר צורה של א – ב – א.

המנעד של החלק השני מקיף ששה צלילים (מ"ריה" עד "סי") אולם חסר בו הצליל סול והוא מקנה
תחושה של סולם פנטוני המזכיר את המיזורת הרוחנית.

יש לציין שהצליל "סול" חסר בשני החלקים של השיר, עובדה המערערת מעט את התחושה הסולמית
השגרתית בשירים אחרים.

הצעות לדרכי עבודה:

* על מנת לחוש את המשקלים השונים, נבקש מן התלמידים למחoa מחיאות כף
רצופות ושותות תוך ספירה רצופה בקול רט: 1 – 2 – 3.

* עתה ייחזו על פעולה זו, אלא שהפעם בכל פעם שם הספרים "אחד" יבעו תפירה על הברכיים ואילו בשתי הספירות הבאות ימשכו במחיאות כפיים. בדרך זו נקבל תפירה-מחיאה-מחזר חיללה. זה מקנה תחושה של משקל של שלוש פעימות בתיבה.

* התלמידים יחוירו על פעילות זו כשותם סופרים 1 – 2 בלבד כסוגם הפעם יטפחו על הרכבים בספירה של "אחד". בדרך זו קיבל: טפיחה-מחיה, טפיחה-מחיה וכן הלאה. זה מקנה לנו תחושה של משקל של שתי פעימות בכל תיבעה.

* עתה נבעז את אותה הפעילות בספירה של ארבע כשתמיד הראשונה טפיחה ואילו האחריות מחייאות. הפעם קיבלו משקל של ארבע פעומות בתיבה.

* לשם ביסוס העניין תוך שעשוע נסעה לצרף משלkim.
 לדוגמה: 1 - 2 - 3 -- 1 - 2 -- 3 **כשתמיד ה"אחת" טפיחה והשאר**
מחיאות. كانوا אנו חשים בשינויי משקל.

* בכל המשחקים הללו ניתן לגoon בעזרה כלי הקשה או קולות גופ שוניים. חשוב לשים לב שה"אות" תהיה מעט יותר חזקה מאשר הספריות, כך שגם משתמשים בדרכוקות, למשל, הקשת "זום" תהיה עברו "אות" ואילו הקשת "עט" תתאים לשאר הספריות וכך עם כל הקשה אחרים.

* לאחר הכנה מהנה זו ניתן להתאים את כל מה שעשינו לחלקו הראשון של השיר
 שלנו: הספירה תהיה: 1,2,3 - 1,2,3 - 1,2,3 - 1,2,3 או אפשר גם 1,2,3 - 1,2,3
 ג. בכל מקרה יש לחזור בעמיה על מהלך זה כי זה חוזר בעמיהים החלקו
 הראשון של השיר. פעולה זו תקנה לתלמידים תחושה ברורה של השינויים
 במקל המתרכים בשיר זה.

* ניתן לשלב מגוון עשיר של אפשרויות המשלבות תנועה וריקודים בשיר מרתך זה.

חשיבותם של המובנים: מספר הצלילים לעומת מספר המיללים מוגדר בהתאם להתייחסותו למשמעותם.

דוגמאות להבדלים בין הדרישות המאוחרת והדרישות המוקדמת:

או למשל השיר "על הים השקט" שמנגינותו בנויה בעורות גלים או השיר "אל רأس ההר" המתפשט עד לפתחה במילימ"מ "העגילו" וכד'.

אין צורך להעמיק כאן יתר על המידה אֶذ זהה הזרמנות לתיאוּחָות לקיומה של הבעייה ולדרכי לפתרוֹן האופייניות לכל מלחיין.

אפשר להביא את השיר "אל ציפור" ולהראות מה קודה כאשר ההבדה היא אשכזזית מהכייה שמיירה על המשלך המשולש שבה.

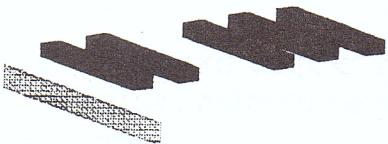
* אם רוצים להקל על התלמידים ניתן לרשום את השיר תוך הכפלת כל המשכים ושינוי המשקלים לשלוֹש ולארבעה רבעים. זה יקל על הכתבת השיר בולו על פי מקצבו.

ובן מאליו שניתן ללמידה או לבסת ארבעה חלקיו שיש עשרה או שני חלקיו שיש עשרה עם שמייניות, אולם שיר זה אינו הזדמנויות נאותה לכך. עדיף להכפיל את המשכים מטעמים דידקטיים ומאותר יותר להראות להם כיצד נכתב השיר במקורו. כאשר ילמדו את חלקיו השש עשרה ניתן לתת להם את השיר שמשכינו הוכפלו ולבקשו לרשום אותו מחדש עם המשכים המקוריים (חלוקת המשכים למחיצותם).

* חשוב לתזמר את השיר עם כל הקשה קצביים בלבד תוך תחושה ברורה של **חלופי המשקל**.

* חשוב להניח את הנתונים על הלוח וההתלמידים יציעו מה יבוצע כל כלי, תוך שמירה על כך שכל כלי ינגן את המשכים המאפיינים אותו (צלילים קבועים וארוכיים) ושלא כולם ינגנו כל הזמן. זאת הזרמנות הנדרשת להרגלים לחישיבה אסתטית בתחום התזמורים הקצביים.

להלן הצעה לקול שני פשוט שניתן לשיר ו/או לנגן:

ואף על פי-כן

הלחן: פואה גריינשפון
השיר: דוד שמעוני

! בְּלֹא כִּי
הַלְּה-הַ לָּהֲלֵה!
הַלְּה-הַ לָּהֲלֵה!

ואף על פי-כן
ולמרות הכל
ארץ ישראל.

וכל עוד דופק בעולם לב ישראל,
וכל עוד נשמע בעולם שמע ישראל,
את ארץ ישראל.

מאפייני השיר:

* השיר מחלק לשני חלקים ברורים כהראISON נושא אופי מינורי מובהק ואיילו השני מז'ורי מובהק.

* על כל אחד משני החלקים חוזרים פעמיים כהסיום של כל חלק, בפעם השנייה
משתנה בצליליו האחרונים.

בחלק הראשון הפעם הראשונה מסתיימת בצליל הדומיננטה שמתוחת לצליל היסוד ואיילו הפעם השנייה הפסוק מסתיים על אותו צליל באוקטבה הגבוהה יותר. בשני המקרים זהו צליל הדומיננטה, השוואג להמשיך עד להגעה לצליל היסוד של הסולם.

המבנה שונה בחלק השני של השיר כששת הפעמים יש תחווה של סיום, אלא שבפעם השנייה הסיום בעליה יוצר תחווה חזקה יותר של סיום. יש משום הקבלה לגישה לשני חלקיו השיר בנושא זה.

החלק הראשון:

* את החלק הראשון ניתן לחלק לשני פסוקים.

הראשון הפסוק מהו אקורד מצטבר (פה מינו – פה-לה במול-דו).

* הפסוק השני מהו סולם בירידה עם שינוי במשכים היוצר תחווה של האצה.

* מעניין שהפסוק הראשון נע בכיוון כלפי מעלה בעוד השני נע כלפי מטה ובכך נוצר איזון אסתטי מעניין.

* אילו לא היו מילים ניתנו היה לכתב, בפסוק הראשון פה שלם בתיבה הראשונה וכן בשלישית. המילים הן המכויות חלוקת השלם למספר צלילים בהתאם להברות.

החלק השני

* את החלק השני ניתן לחלק למספר פסוקים: הפסוק הראשון מסתויים במילאים "לב ישראל" (בתיבה השלישית), השני מסתיים במילאים "שמע ישראל" (בתיבה מס' 10 בחולק זה) ואילו יתר התיבות מהוות את הפסוק השלישי.

* מכאן שהחלק השני ארוך יותר מן החלק הראשון, כמעט כפליים.

* מעניין שגם שלושת הפסוקים אינם בעלי אותו אורך. הפסוק השני נמשך שיש תיבות נוספות שני החרכים ארבע תיבות כל אחד.

* ניתן להסביר הארכה זאת בעזרת הסקונצוט שモפייעות בפסוק השני.

אפשר היה להאריך עוד יותר את הפסוק הזה על ידי תוספת של סקונצוט אולם המלחין שאף להגיע לצליל השביעי של הסולם, על מנת להבליט את המשיכת לצליל היסודי בסיום השיר.

* אופיו של החלק השני מזכיר שיר לבת והוא מאופיין על ידי המשכיות המנוחדים.

הצעות לדרבי עבודה:

* ניתן ללוות אפסוק הראשון של השיר עם הצלילים "פה" ו- "דו". במידה ויש גם את הצליל "לה במול" חשוב לנצלו בצירוף אקורדי זה.

* בדומה למhalt הסולמי בירידה של הפסוק השני של החלק הראשון, ניתן לבקש מן התלמידים לחבר מגינונות עלות או יורדות תוך חזרות על צלילים, הארכת צלילים או קיצורים, שינוי כיוון של צליל אחד ומהשך התנועה באותו כיוון ועוד אפשרויות מסוג זה.

דוגמאות להדרות לרעיון זה ניתן למצוא בתחום הפרק האחרון של הסימפונייה הראשונה של בטובן, שם הוא יוצר סולם עולה בהדרגה. בפרק השלישי של אותה סימפונייה הוא פשוט מתחילה בסולם עולה.

דבר דומה מופיע ב"לקריומזה" מתוך הרקיאם של מוצרט. לאחר שהמקהלה שרה פעמיים את המלה "לקריומזה" מתחילה סולם עוליה, תחילת דיאטוני ולאחר כך ממשיכך כרומטי. שינויים הרמוניים והגבהה הדורגתית של העוצמה יוצרים תחושה מופלאה של התעלות לגבהים אידידים למרות שהמנעד אינו כל כך גדול.

* את הפסוק הראשון של החלק הראשון ניתן לשנות בצורת וריאציות על ידי קבועת מספרים שונים של אותו הצליל במסכיים שונים. כך בתיבה השלישית ניתן לרשום פה רביע, פה חמ"י ופה רביע או פה שלושה רביעים ופה רביע ועוד הרבה אפשרויות שתלמידים יבחרו. הם יבצעו את בחירתם והתלמידים האחרים יצטרפו לזהות מה הם ביצעו. זאת צורה חביבה לנוגע בנושא הוריאציה.

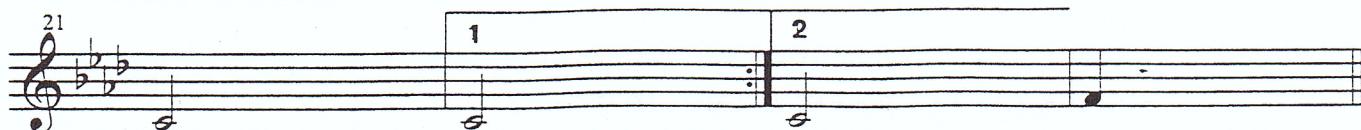
שיד זה מהו ההזדמנות מצוינית ללמידה או לבסס את המונחים סקווונצ'ות ואת המשך המונוקד לשונו.

* חשוב ללמידה את הקול השני ולשיר את השיר בשני קולות.

* ניתן לתזמר את החלק השני עם כלים קצביים כמו דרבוקות, תיבות סיניות, שלישים, טופי מרימים, מקלות או כל כלי קצבי אחר (כולל כלים מן הטבע או מפסולות כמו בקבוקים וכדו').

* יש להבליט את השוני באופי שבין שני חלקים השיר ולנסות לתת הוראות ביצוע כמו, חגייג לעומת הליבכי, איטי לעומת מהיר וכדו' ובכלל לשוחח עם התלמידים על הגיוון שבניגוד.

להלן רעיון נוסף לקול שני מושך ו/או מנוגן:

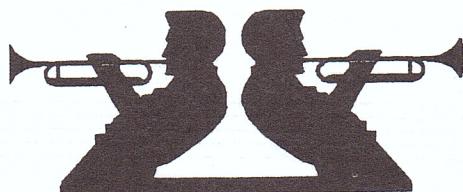

ירושלים – קול מלאך

הלחן והשיר: לאה אולשר

ריבונו של עולם, ריבונו של עולם,
ירושלים, ירושלים,
קול מלאך בשיר השירים.
ירושלים, ירושלים,
מהדחד בשעריהם.

ילדי קטן שלוח תפילה,
ואל הר היא פונה,
ועולה מתפתלת בין עצי הזית.
בבואה אל הר הבית,
בעמוניים רבים ישאו את קולם:

מאפייני השיר:

* השיר מתחלק לשלושה חלקים.

החלק הראשון:

* חלק זה נמשך שש תיבות (שלוש השורות הראשונות של הבית הראשון). הוא מתחליל בתחום צר של צליליים (דו-רה-מי במלול), מוסיף את הצליליים בה, חוזר בתחום הצר ואז מוסיף גם את סול-לה-סי.

* קיימת בחלק זה תחושה כללית של מעין סולם העולה החלמן הצליל "דו" הטונייקה) ועד לצליל "סול" (הזומיננטה).

* המנגינה מתחילה עם סקונצה בעלייה, וחזרה כשליל הסיום (דו רביע במקומות דו מנוקד) מקוצר ומאפשר בכך את הזרימה "המתפתלת" כלפי מעלה עד לסיום בצתות קישוט היורד אל הצליל "סול".

למעשה ההתחלה עם הסקוונצ'ה שלח חזרות שתி פעמים כמעט בעשרה זהה לפני העלייה המובייל לציליל "סול" המוביל על ידי חזקה עלייו (חמש פעמים) ומיד לאחר מכןידי הקישוט המובייל אליו בידידה (סיד-לה-סול).

החלק השני

* חלק זה נמשך שTİ בות עט שני צלילים מקדימים וצליל נוסף בסוף, הקשור וממשיך את צליל הדומיננטה "סול". חלק זה מקיים את שלוש השירותות האחרוגיות של הבית הראשון.

בחלק זה מרגעים סולמיים תוך נגיעה בסולם מי במל מז'ור, דורך הדרוגה הששית לה במל מז'ור עד לשיא המתח, כאשר מגעים לשעריו ירושלים על הדרוגה החמישית (סול) של הסולם הייסודי זו חיבורו.

החלק השלישי

* חלק השלישי מקיים את כל המיללים של הבית השני של השיר ומלבץ המבוא (הפעם הראשונה שהמללה ירושלים מושרת) הוא נמשך ארבע תיבות החזרת בעמיים עם שינוי בסוף המציג את סיומו של השיר.

* חשוב לשים לב שיר זה אינו מסתיים על צליל הטוניקה (דו) אלא על צליל הדומיננטה (סול). עובדה זו מחייבת המשכיות המובילה לתחילת השיר וכך חוזר חיליה. בפי שמתבגר מتبילה ומבדשות ירושלים הנמשכת לגאות.

* הקפיצה של אוקטאהה שלמה (דו – דו) מביאה תחושת התעלות במהלך התפילה.

הצעות לדרכי עבודה:

* אפשר לשיר את החלק הראשון בהצברות של משתתפים, על מנת לחוש את ההצברות הדרגתית לתפילה ואת עוצמת הbhava הטעינה בה. הדבר יכול להיות שכבוצה שנייה צentrף כאשר הראשונה הגיעו לשורה השלישית ואילו בזנבה שלישית תצentrף בשבולס מגיעים לשורה החמישית.

* בחלק השני סולן ישיר את "ירושלים, ירושלים" וכולם יענו לו בשורות השניה והרביעית.

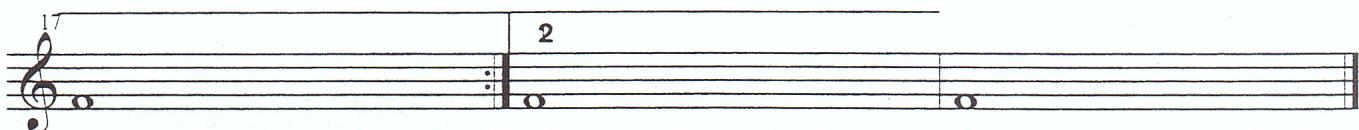
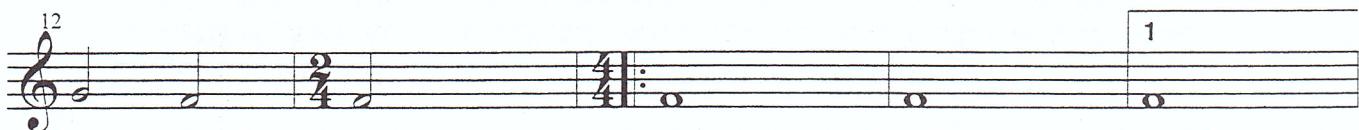
* את אותה פעילות ניתן לבצע עם כלי הקשה על פי אותו עיקרונו של הצלברות. כאן ניתן לבחור בכלים הקשה שונים או בקולות גוף.

* ניתן להמחיז את השיר על שלושת חלקיו במגוון עשיר של תנועות, עם סרטים, חישוקים, מעגלים, קבועות ועוד אין ספור פעילויות יצרתיות של התלמידים.

ניתן לבחור בשילוב המלודי של כל השיר על מנת לנצלו בתווך קול שני המלאוה את כל השיר.

אפשר ללמד או לבסס את הידע אודיות רבע מנוקד עם שמיינית וכן לנסות להמשיך את הסקיונציות שבראשית השיר הנו בשירה והנו עם מטלופונים. ברגע שתפסו את צזר הצלילים על גבי המטלפון קל לחזור עליהם מצלילים שונים.

אפשר לחבר קול שני פשוט. להלן דוגמה אחת של קול שני כזה:

"גְּדֹלָה סִיר"

נַעֲמָד וְמַחֲנֵן כְּלֶמֶת;
קִרְבָּת גְּדוּלָה בְּזִבְחָה וְיַעֲמֵד וְרָחָם.

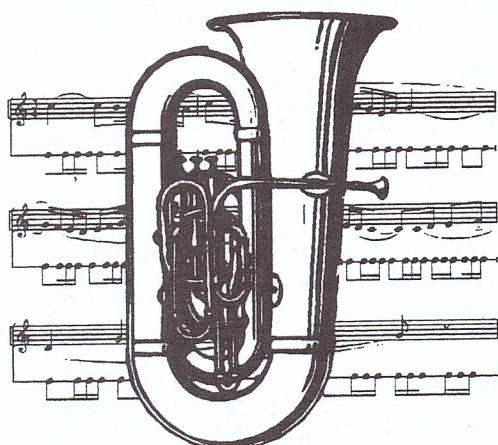
The musical score consists of ten staves of handwritten musical notation. The notation includes various note heads (circles, squares, triangles) and rests, with some notes having stems and others not. Chords are indicated by letters such as Cm, G, Fm, Ab, Dm, Em, and Gm. The lyrics are written below each staff in Hebrew, with some words in English. The first few staves show a vocal line with 'pia' markings and chords Cm, Cm/Bb, Fm/G, G, Cm, Cm/Bb, Fm/G, and G. The lyrics include 'נַעֲמָד וְמַחֲנֵן כְּלֶמֶת;' and 'קִרְבָּת גְּדוּלָה בְּזִבְחָה וְיַעֲמֵד וְרָחָם.' Subsequent staves continue with more chords like Em, G, D, Gm, Ab, Cm, Fm, Dm, and G, and lyrics such as 'בְּזִבְחָה וְיַעֲמֵד וְרָחָם' and 'אָמֵן יְהִי רְמִזְבֵּחַ'.

ויחזקם

הלחן: יוחנן זראי
השיר: דברי הימים ב', כ"ו ט-ז'

בָּנֵן עֹזִיהוּ מְגֻדְלִים בַּיְרוּשָׁלָם
וַיָּחֶזְקֶם.

ויבן עוזיהו מגדלים בירושלים
ויחזקם.

ויבן מגדלים במדבר
ויחצוב בורות רבים

מאפייני השיר:

- * השיר מתחלק לשני חלקים ברורים.

החלק הראשון:

- * כל החלק הראשון מושתת על שני צלילים בלבד: סול – מי.

* חלק זה מתחלק לשני פסוקים, כאשר אחד מתחלק לשני פסוקוניים כמעט סימטריים.

* כל פסוקו מושתת על חזקה כמעט רצופה של צליל אחד ("סול") ורק פעם אחת (בחלק ששה עשרה) מופיע הצליל השני ("מי")

* בפסוק השני הצליל "מי" מקבל פיצויו כשהוא בכך שהוא מובלט בתור סיום כל אחד משני הפסוקוניים זהים ובהיותו הצליל הארוך ביותר בסביבתו.

* מכאן שהחלק הראשון מתחלק לשני פסוקים, המתחלקים לשני פסוקוניים, כשבפסוק הראשון הם דומים בעוד הם זהים לחולותין.

* מתוך ארבע הפסוקוניים בשלושה מהם חסра השמייניות הראשונה המודגשת (תחילת תיבה) וזה יוצר תנופה להמשכיות ההופך את הנעימה למתאימה מאד לריקוד.

בפסוק הראשון יש חזקה כמעט מדויקת: שתי התיבות הראשונות עם הפסקה של שמיינית בתחילת, ושתי התיבות הבאות ללא אקדם ועם צליל נוסף בהתחלה. תבן ואילו המלים היו אפשרות זאת גם הפסוקון השני היה מתחילה עם הפסקה של שמיינית, ואנו שמי הפסוקוניים היו זהים ולא רק זומאים.

החלק השני:

* גם חלק זה מתחלק לשני פסוקים אשר אחד מהם מתחלק, אף הוא, לשני פסוקוניים.

* הפסוק הראשון מתחלק לשני פסוקוניים זהים.

* לאחר מעבר של שלושה צליילים ("סול" (במילים "במדבר")) הפסוק השני מתחלק לשני פסוקוניים זהים.

* בחלק זה של השיר מתווסף הצליל "לה".

מעניין שתఈה היא של התרחבות נדולה, יחסית, של כל השיר. זה נובע מן העובדה שככל החלק הראשון היה מושתת רק על שני צליילים די קרובים והתוספה של הצליל החדש הופכת למאיד שמשמעותית.

הערות מעניינות:

בכל הפעמים שיש חלקי שיש עשרה הם מופיעים על הצלילים "סול – מי" בלבד ובאותו ביוון (כלפי מתה). תופעה זו מופיעה פעמיים בחלק הראשון של השיר וארבע פעמים בחלקו השני.

מקובל לבנות צליל שחוור על עצמו והופך לשלית כמעט מוחלט במהלך מלודי כלשהו בשם "צליל פועם". ניתן לומר שבחלק הראשון של השיר הצליל "סול" הוא צליל פועם ואילו בחלקו השני הצליל "לה" הוא הצליל הפועם.

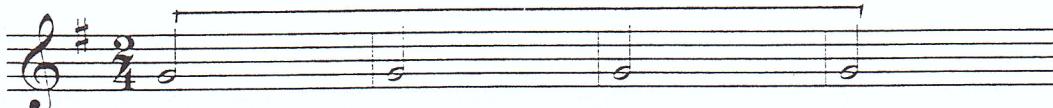
מעניין שבפעם הראשונה מופיע עם אותן מילים בלבד מקרה אחד: בפסקוון הראשון של כל השיר, שם המנגינה חוזרת אך המילים משתנות ("יובן עוזיהו – מגדים בירושלים").

כל החלק הראשון מושתת על הופעת הצליל "סול" 19 פעמים והצליל "מי" ארבע פעמים. בחלק השני של השיר הצליל "לה" מופיע 14 פעמים, הצליל "סול" 13 פעמים ואילו הצליל "מי" 6 פעמים.

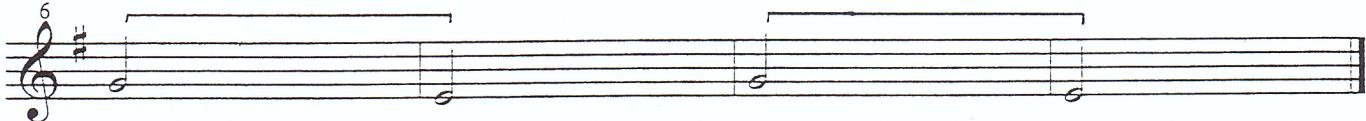
החלק הראשון של השיר מושתת על מרווה של טרצה קטנה (סול-מי) ואילו בחלק השני מתווספים עוד שני מרווחים: קווארטה (מי-לה) וסקונדה (לה-סול).

* מקובל "לדלל" את המנגינה מצליילים פחות בולטים ואז נשאר מה שנחוג לבנות בשם "שלד מלודי". להלן השלים המלודי של שיר מיוחד זה:

צליל פועם

חזרה

החלק השני

הצעות לדרבי עבודה:

* השיר יכול לשמש דוגמה להדרת לראשית הוראת סולפג' עם שניים ושלושים צליילים ראשוניים (סול-מי, סול-מי-לה). גובהו האבסולוטי מתאים ביותר לשלבים אלה מאחר וכל החלק הראשון מושתת על שני הצלילים "סול-מי" ורק בחלק השני מתווסף הצליל השלישי "לה".

* במידה והتلמידים מכיריהם את שני הצלילים הללו /או גם את הצליל השלישי, ניתן להתחל במשחק (הכתבה) של החלק הראשון של השיר וללמוד לשיר ולנגן אותו היישר מתוך התווים שהילדים כתבו.

* אם יש צורך אפשר להכפיל את משבי הצלילים על מנת להקל על התלמידים את המשחק.

* צלילים במשכים קצרים, המבוצעים במינעם מסוים ישמעו זהים לצלילים ארוכיים יותר המבוצעים מהר יותר.

* זה אפשר להבין דף תווים (לאחר שביצעו את המשחק-הכתבה, עם המשכים המוכפלים ומתהתם חמשות ריקות שעלה התלמידים למלא במחצית המשכים ולאחר מכן של דבר, את השיר כפי שנכתב המקורי. זה אפשרי, כמובן, רק לאחר שלמדו או מבססים את המשכים הקצרים יותר (חלי ש ש עשרה).

* על מנת להקל על התלמידים ניתן לרשום מספר תיבות עם המשכים החדשinos ולהשאיר את שאר התיבות ריקות למילוי על ידי התלמידים. במקרה כזה התלמידים ינצלו את הידע שלהם באשר לפסוקונים חוזרים.

* זאת ההזדמנות נחדרת להנחות לתלמידים את התהוושה שהנה הם מסוגלים ללמוד שירים ישיר מתוך התווים.

* זאת גם ההזדמנות נחדרת להכרה או לביסוס המונחים "דומה", "שונה", ו- "זהה" במוזיקה.

* חלק השני מתווסף הצליל "לה" וכל הפעולות הנ"ל ניתנות לביצוע אם הגיעו לשלב זה בסולפג'. אפשר לנצל את השיר להכרה ראשונה של הצליל "לה".

* שיר זה מהווה דוגמה נחדרת לעידוד יצירתיות של כתיבת שירים מקוריים עם שניים או שלושה צלילים בלבד.

* אפשר ללוות את החלק הראשון של השיר עם המילים "ויבן, ויבן, ויבן עוזיהו" בתור אוסטינטו מילולי.

* חשוב לשים לב לאקדם לפני כל "ויבן" ולא כל הפסקה בין המילים "ויבן עוזיהו". יפה יהיה להתחל בזקלים מספר פעמים, כמבוא לשיר, ורק לאחר מכן להצטרף עם השיר עצמו.

* ניתן לבצע את כל סוגי הליווי המוצעים כאן הן בדקלומים עם מילים או בשמות המקצבים, הן בקולות גוף כמו מחיאות, רקיות, טפיחות אצבע צרידה וקולות שהتلמידים ימצאו, והן במגוון עשיר של כל הקשה המזדמנים בחדר.

ניתן לנצל את השיר הזה להכורה ולביסוס המרווחים סקונדה, טרצה וקווארטה. בשלב זה לא הכרחי להתייחס לגודל כל מרווה (גודל, קטן או זך).

כמעט בכל השיר הזה הוא סילבי (צליל אחד לכל הברה) ווק בחלקי השש שעשרה הוא נוימטי (שני צלילים על כל הברה) במקומות שבהם מופיעים יחד הצלילים "סול-מי". ניתן ללמידה להכיר את שני המרווחים הללו. חשוב לשים לבelowuda שבכל הנימיות שבשיר זה לא המילים הכתיבו את הource בנסיבות אלא דוקא המנגינה.

זה שיר מצויין להכורה או לביסוס המונח "אקדם" (יש המכנים אותו "אקדם" או "אקדמא"). חשוב שהتلמידים יחושו את העובדה שהפסוקון מתחילה על צליל "המקדים" את קו התיבה, ובשל כך איינו מודגש אך יוצר דחף לנوع קדימה. ניתן להבחין בין אקדם נראה (תחילת השיר) לבין אקדם מוסווה (פסוקון שני בחלק הראשון של השיר).

* להלן דוגמאות מעניינות של קולות נוספים שקל לנגנים או לשיר אותן יחד עם השיר המקורי:

הצעות לילוי עם כל הקשה שונות:

1

2

6

3

3

2

2

6

3

2

12

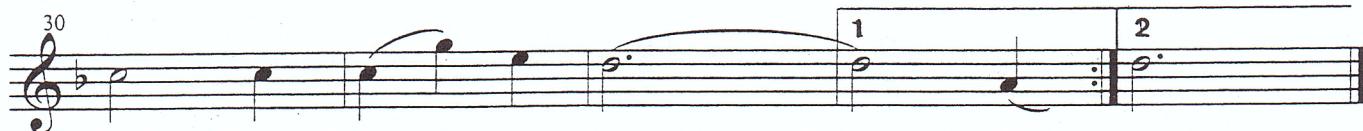
1

1

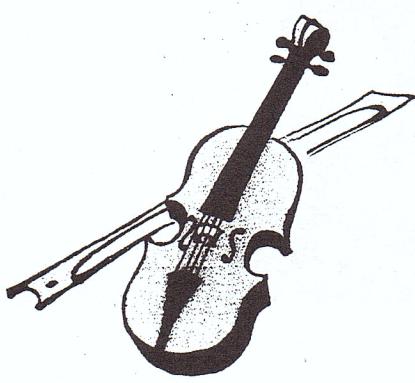

אני מאמין

לחן עממי מסורתי
השיר: הרמב"ם

אני מאמין באמונה שלמה
בביאת המשיח אני מאמין
ואף על פי שיתמהמה
עם כל זה אהכה לו
בכל יום שיבוא.

מאפייני השיר:

* השיר כתוב במשקל משולש (שלושה רביעים בכל תיבה כשהראשון מודגש יותר מן האחרים) ובסולם רה מינור.

* הוא בניו משני חלקים ברורים המבוצעים שתי פעמים, כל אחד, עם שינוי בתיבה الأخيرة (שתי וולטות בסיום כל חלק).

שינוי זה אינו יוצר תחושה של שאלה ותשובות מאחר והצליל המשמעותי את שתי הפעמים (בכל חלק) הוא זהה ווק קוצר יותר בפעם השנייה על מנת לאפשר ובע נספ, ב奏ות אקדם (במלת "וואר").

החלק הראשון:

* חלק זה חובק את שתי השורות הראשונות של המלל המושתת על הצהרת אמון חד-משמעות לקב"ה.

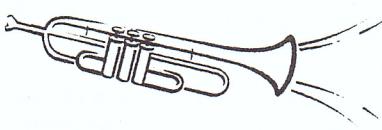
* שתי שורות אלה מתחולקות לשני חלקים, כל אחת, וכך אנו מקבלים, בחלק זה של השיר, ארבעה פסוקים ברורים, שני האחרונים נשמעים כמחוברים בהמשכיות זה לזה.

הפסוק הראשון מהויה يريدתו מן הצליל "לה" (צליל האומיננטה) אל הצליל "ריה" (צליל היסודות הטוניקה). הפסוק השני עלו אותו רעיון בשחרירidea היא מן הצליל "סול" (סובדומיננטה) אל הצליל היסודות "ריה". הפסוק השלישי מביל אל הצליל "ריה" באוקטאבה גבולה יותר מאשראנדרוגינה שהצטברה בעליה זו מתפרקת על ידי يريدתו של אוקטאבה שלמה, חזקה לצליל "ריה" הנמוך יותר. מאחר והפסוקים הם סימטריים באורך מהלך הירידה של אוקטאבה שלמה מהכייב צלילים קצריים ומהירים יותר היוצרים תחושת הקללה ממשועותית.

* חשוב לבדוק היטב כיצד ארבעת הפסוקים הללו נאמנים למשמעות המילים שבהם.

* בסוף הפסוק השני ניתן לבדוק ב"נוימה" של שני צלילים על ההברה "ל" מתוך המילה "שלמה" ואילו בסוף הפסוק השלישי ניתן לבדוק ב"נוימה" בת שלושה צלילים על ההברה "א" מתוך המילה "מאמין". הגדלת היקף הנוימה התחייב מכך היידה המהירה יותר אשר הקיפה אוקטאבה שלמה (מן הצליל "ריה" לצליל "ריה" הנמוך ממנו) באותו משך של פסוק.

החלק השני:

* חלק זה, כמו קודמו, מתחלק לארבעה פסוקים סימטריים אולם בשונה מן החלק הראשון יש כאן מיללים המושרות יותר מפעם אחת (כפי שכותב בשיר) וחולוקת הפסוקים אינה זהה לחולוקת השורות.

* תחום הפעולות של החלק השני נמצא בצלילים גבוהים מתחום הפעולות של החלק הראשון והוא מוביל אל צליל היסוד באוקטאטבה הגבוהה יותר.

* הפסוקים הראשון והשלישי זהים לחלוטין בעוד הפסוק השני מהויה סקונצה בירידה לעומתם. זה נשמע כאילו יש חזרה שלוש פעמים על אותו פסוק, בגובה משתנה וחוזר כשהפסוק האחרון מביא לשינויו של השיר. יש כאן משום התייחסות מענית של מעין חזרה "עיקשת" על אותו רעיון המצביע את העובדה שלמרות ההמהמות "אהזור ואחבה..."

* שלושת הפסוקים הראשונים בנויים بصورة קשת (עליה וירידה חזרה) בעוד הפסוק האחרון מהויה צורת קו יורד (לאחר קפיצה כלפי מעלה).

הצעות לדרבי עבודה:

* תוך כדי האזנה לשיר, במהלך לימודו, ניתן לבקש מן התלמידים למצוא את אותן מקומות שבהם חוזרים על מיללים מסוימים יותר מפעם אחת (בחולק השני של השיר "אהקה לו", "בכל יום שיבוא").

* בשיר זה מופיע המקצב רביע מנוון ושמינית רק פעם אחת. זאת הזדמנות להדרת ללימוד להכיר מקצב זה או לבססו אם הוא כבר נלמד. זה גם מאפשר להכטיב את השיר על פי משכי צליליו. זה יעזור להבין את משמעות הចורך בקשות כיוון שלאחר שהתלמידים רשמו את המשכיהם והמשקל המשולש נקבע, יתרה שיש צלילים שהם ארוכים משלושה רביעים וזה מחייב רישום אותו צליל בתיבה הבאה עם חיבור של קשת. בדרך זו יבינו התלמידים את משמעותה של הקשת המחברת צלילים זחים ומאריכה בכך את משכם.

* שיר זה מהויה הזדמנות להכיר את משמעות הקשת המחברת צלילים בעלי אותו גובה ומאריכה בכך את משכם. ראשית, חשוב ללמידה להבחן בין שני סוגי הקשת הרגילים: קשת הנקראת לגאטו, המחברת צלילים בעלי גובה שונה, לעומת זאת המחברת צלילים בעלי אותו גובה והמאריכה את משכם. קיימת קשת נוספת המחברת את כל המהלך המלווה פסוק או אמרה מלודיות כלשהי, אולם זו היא קשת המסמנת יותר היכן לנשות וכיוצא להו את הפיסוק של המהלך המוסיקלי:

* בשיר זה ניתן לערוך היכרת עם מספר צורות של מלודיות ובתוכן צורת קו יורד וצורת קשת.

* עם שיר זה ניתן להכיר כיצד מנצחים על משקל משולש ולנצח על השיר תוך כדי ביצועו.

* ניתן לבקש מן התלמידים לסמון את הפסוקים עם המילים "אניאמין" ולהתיחס לעובדה שבפעם השניה נכללים יותר צלילים, קקרים יותר, בשל הירidea של אוקטאהבה שלמה לעומת ירידת קוינטה (חמיisha צלילים) בפסוק הראשון.

* שיר זה ניתן לתזמר במגוון תזמוריות הנשענים על הצלילים העיקריים של השיר (רה – סול – לה).

* אפשר לחלק את הכתיבה לאربع או שמונה קבוצות ביצוע, בהתאם למספר הפסוקים בכל חלק או בכל השיר.

אחת השיטות פשוטות להכמת עיבוד רב-קולי לכל שיר היא לסמון את האקורדים המתאים בכל תיבה או צליל, לרשום את צלילי האקורדים הללו ברגע על פי משכם ולבחו צלילים מתוך האקורדים הללו כך שנוצרות מנוגנות שונות בהתאם למספר הקולות שבחורנו. אם נבדוק את ההרמוניות בכל תיבה ותיבה נגלה שכן מעשה מוכבבות מצלילי האקורדים הללו.

להלן דוגמה של עיבוד כזה, לשישה קולות, אשר יכול ללוות את השיר בשירה ו/או בנגינה על כלי נגינה מלודיים שונים:

11

12

18

Handwritten musical score page 18. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains six quarter note dots, indicating a whole note value.

Handwritten musical score page 19. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains six quarter note dots, indicating a whole note value.

Handwritten musical score page 20. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains six quarter note dots, indicating a whole note value.

24

Handwritten musical score page 24. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains six quarter note dots, indicating a whole note value.

Handwritten musical score page 25. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains six quarter note dots, indicating a whole note value.

Handwritten musical score page 26. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains six quarter note dots, indicating a whole note value.

30

Handwritten musical score page 30. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains three quarter note dots, indicating a half note value.

Handwritten musical score page 31. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains three quarter note dots, indicating a half note value.

Handwritten musical score page 32. It consists of three staves, each with a treble clef and a key signature of one flat. Each staff contains three quarter note dots, indicating a half note value.

